ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

USD, Швајцарска 2.50 CHF.
ија 20,00 ATS.
1,00 GBP

3. VII 1992. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● Ц ЦЕНА 60 ДИН. ● БРОЈ 2114

Верovали или не!

Денис Дидро

(1713-1784)

БИО ЈЕ БИБЛИОТЕКАР РУСКЕ ЦАРИЦЕ КАТАРИНЕ II ВЕЛИКЕ. ВЛАДАРКА МУ ЈЕ У НАДИ ДА ЋЕ ДУГО ЖИВЕТИ И ЗА ЊУ РАДИТИ ДАЛА ПЛАТУ ЗА 50 ГОДИНА УНАПРЕД. МЕЂУТИМ, ПОЗНАТИ ФРАНЦУСКИ ФИЛОЗОФ УМРО ЈЕ 19 ГОДИНА КАСНИЈЕ.

СВЕТА ВРАТА

КАТЕДРАЛЕ У САНТЈАГУ ДЕ КОМПОСТЕЛА (ШПАНИЈА) ОТВАРАЈУ СЕ САМО ОНДА КАДА ДАН ЗАШТИТНИКА КАТЕДРАЛЕ, 25. ЈУЛ ПАДНЕ У НЕДЕЉУ.

КАМЕНИ ЛАБИРИНТ

ПРЕЧНИКА 243 МЕТРА ОД ДАВНИНА СЕ НАЛАЗИ НА ПЕШЧАНОЈ ПЛАЖИ ОСТРВА СВ. ЕГНИС (В. БРИТАНИЈА). ПРЕМА СТАРОМ ОБИЧАЈУ СВАКО КО КРОЈИ НА ОСТРВО ИЛИ ГА НАПУШТА, ОБАВЕЗАН ЈЕ ДА ПРОЂЕ КРОЗ ОВАЈ ЛАБИРИНТ.

КОЊ

КОЈИ ЈЕ НАЈДУЖЕ ЖИВЕО БИО ЈЕ МЕШАНАЦ ПО ИМЕНУ „СТАРИ БИЛИ". ОЖДРЕБИО СЕ НА ФАРМИ ЕДВАРДА РОБИНСОНА ИЗ ВУЛСТОНА (ЕНГЛЕСКА) 1760. ГОДИНЕ, А УГИНУО ЈЕ 62 ГОДИНЕ КАСНИЈЕ, ТАЧНО 27. НОВЕМБРА 1822. ГОДИНЕ.

КУЛА

У ПУЏАДОАРУ У ФРАНЦУСКОЈ ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ, А 400 ГОДИНА ПОД ЊЕНИМ ЗИДИНАМА СУ СЕ ЗАКАЗИВАЛИ И ОДВИЈАЛИ ДВОБОЈИ.

Жене под кључем

ЧЛАНИЦЕ АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА ЏЕМАРА КРОЗ НОЗДРВЕ ПРОВЛАЧЕ КАТАНАЦ И НИКАД ГА НЕ ОТКЉУЧАВАЈУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● на северу полуострва Камчатке понекад се срећу мрки медведи дупло већи од обичних. Висина им је у леђима 1,5 метара, а тешки су и до тоне и по!

●●● милански основци носе саобраћајни знак на склапање на коме пише „Деца!" Пре но што пређу улицу, деца треба да развуку знак и држе га у руци док се не нађу на другој страни. То, наравно, помаже возачима да на време примете малишане, али у целој акцији главно је у ствари што мали пешаци морају да смање брзину и више не истрчавају као без главе на коловоз.

●●● једна холандска грађевинска фирма израдила је пројекат пловећих затвора. Идеја је настала из сасвим практичних разлога: прво, број преступника никако да се смањи, а друго, у Холандији која има много река и језера, земљиште је врло скупо па је ово и најекономичније решење.

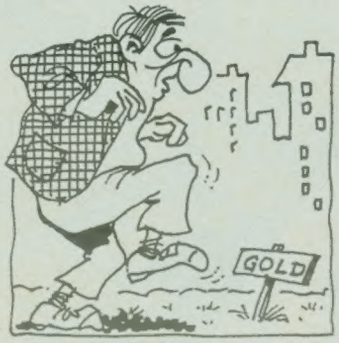

●●● грађани Јоханесбурга буквално ходају по злату, али то не знају. Наиме, у прошлости се за покривање улица, уместо песка, користила шљака из рудника злата која је садржавала много овог драгоценог метала. Стручњаци тврде да би се уз примену модерне технологије из „отпадака" старих стотинама година могле добити тоне и тоне злата.

●●● Адријан Пауел, архитекта у пензији, дошао је на идеју да „оживи" зелену ограду око своје куће у Бристолу. Наоружан великим баштенским маказама стрпљиво је из дана у дан обрезивао живу ограду да би добила облик локомотиве у природној величини. За то му је било потребно 12 година рада. Сада у Бристол долазе туристи из свих крајева Велике Британије да би уживали у зеленој локомотиви која изгледа као да ће сваког часа да крене.

●●● хокеј је најбржа колективна игра.

Илустровао: Зоран Петканић Петко

ТРАМВАЈ У СТРМЕНИТОЈ УЛИЦИ РИГЕ ОД ФЕРЕ

1911. ГОДИНА

Стрменита, штавише исувише стрменита улица Риге од Фере, сама по себи, није била због своје стрмености никаква сметња својим становницима. Међутим, једног дана у тој улици постављене су трамвајске шине. Почео је да вози трамвај. Мало је рећи да је трамвај у тој улици возио – не, трамвај је у улици Риге од Фере тандркао, лупао, стењао, хучао, понекад звонио и три пута се превртуо. Другим речима, трамвај је правио непријатности. Становници улице Риге од Фере ни часа нису часили да свакога редом обавештавају о страхотама којима су изложени, додајући да је трамвај из њихове улице, у ствари, опасан по живот. Преврће се на пролазнике..

Глас о трамвају стигао је и до Министарства унутрашњих дела и нешто се морало предузети против таквог понашања. Одмах по сазнању, 9. јануара 1911. године, господин министар упутио је допис полицијском одељењу Управе града Београда. Министар унутрашњих дела јасно је ставио до знања да зна све – и о лупи, буки и звоњави, и о падању трамваја на пролазнике, заједно са путницима. Додао је да су разлози, делимично, у значајној стрмини ове чудне улице, али и у њеној још значајнијој ускоћи која омета звуке да се шире увис. Министар тражи да га се извести шта је у Полицијском одељењу Управе града познато о овој улици и о трамвају, да ли је ишта предузимано за спас становника улице, пролазника и путника у трамвају, да ли, можда, овај трамвај треба изместити у коју другу улицу простим премештањем шина.

Полицијско одељење је допис уручило надлежном Дорћолском кварту. Власти Дорћола су све признале. Јесте, тачно је становници улице Риге од Фере и усмено и писмено су се жалили на трамвај. Од истога трпе. Исти се преврће и падају недужне жртве – пролазници који нису ни намеравали да се трамвајем превозе. Грешка треба да се исправи, Трамвајском друштву треба наредити да измести пругу у суседну улицу која није тако стрма. То је улица Кнез Михајлов венац која иде уз Мали Калемегдан. До сада су се десила три несрећна случаја иако су кочничари жестоко кочили. Старатељ Кварта Дорћолског (чији је попис нечитак па ће његово име остати непознато у историји) додао је у извештају министру:

„Иако нисам стручан, ипак могу да проценим да је кочничару апсолутно немогуће у моменту трамвај зауставити, нити може ићи трамвај малом брзином уз брег кад је поледица, јер би у том случају због великог нагиба кола уместо напред ишла назад. И у обичним приликама кочничари морају да истерају трамвај јачом брзином уз брег и услед тога, производи се јака несносна лупњава да становници те улице никако немају мира."

Још је истакао да се проблем увећава утолико што трамвај почиње вожњу у четири ујутро и вози све до 11 часова увече, па је досада становника Риге од Фере велика.

И министар унутрашњих дела и министар финансија озбиљно су схватили недаће становника ове старе београдске улице и већ 20. јануара 1911. године упутили допис Суду општине вароши Београда. Препоручују да се трамвај измести, одмах. Разлози су исти као што су их становници улице Риге од Фере већ истицали. На првом месту, искакање трамваја из шина и падање истога на мимопролазнике и становнике у овој улици. На другом месту, сувишна стрменитост ове улице и јака кривина код светосавког дома. На трећем месту, опште неспокојство становника улице и пролазника. Трамвај, са свих ових разлога, изместити у улицу Кнез Михајлов венац. Када се све обави, суд је дужан оба министарства о резултату овоме известити...

Афера са трамвајем у улици Риге од Фере збила се у Београду уочи Првог светског рата о коме још нико ништа није слутио. Улица Риге од Фере и данас се тако зове. Улица Кнез Михајлов венац променила је име у улицу Тадеуша Кошћушка, а трамвај и данас вози том београдском улицом.

Приредила: ***Маша Кађански***

Илустровао: Ивица Кољанин

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

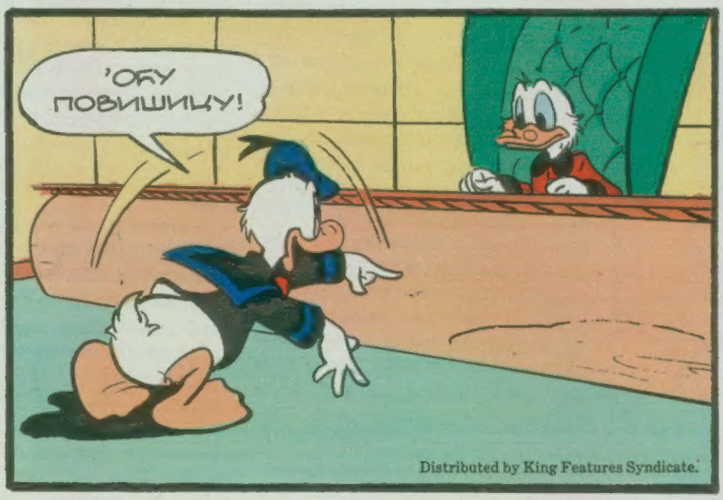

Аутомобил за комплет плоча

БИЦА НАЈВИШЕ СА НАЈВИШЕ УЛОГА

Снимио: Љубомир Патрногић

Колекционарство је страст која не зна за препреке. Жељени предмет често не може да се купи новцем већ, као у бајци, морају да се обаве тајни задаци. Браца Петковић, познати љубитељ старих аутомобила свој „форд Т" добио је за само један комплет плоча, али је пре тога морао месецима да доказује да је прави љубитељ ветерана на четири точка

Била је то љубав из кратких панталона. Чим је видео оронули „форд", Браца Петковић је одмах препознао чика-Заретовог „бицу".

„Форд Т", из 1925. године, није био у пуном сјају. Уместо задњих седишта на шасију је био причвршћен велики сандук. Баш таквог га се сећао из дана кад је као дечак са оцем ишао по огрев на београдске дрвареу Улици Франше д'Епереа.

Сада је пред њим, у једном од дворишта у Шуматовачкој улици, стајао олињали аутомобил претворен у камионет са једним полутрулим точком, прекривен прашином и паучином.

Склоните тај крш

Тада ме је већ увелико обузела страст за старим аутомобилима. Нисам могао да им одолим мада сам, у оно време, мало знао о њима. Већ сам научио да је чувени „форд Т" „гранични камен" у аутомобилској индустрији. Са њим је отпочела серијска производња и „Фордова" покретна трака. То је био први аутомобил који је, заправо, намењен обичном човеку а не богаташима. У фабрици је за 19 година произведено 15.000.000 возила.

– „Форд Т" склапао се, наравно, у Детроиту, али и у Енглеској, Немачкој, Бразилу. Тада још нисам знао, а касније сам открио, да је у Србији први „форд Т" продао трговац Андра Ристић, још 1909. године. У Београду је пред рат готово сваки други аутомобил био марке „форд" – каже познати љубитељ старих аутомобила Браца Петковић.

– Чика Заре више није возио дрва. Био је стар, али није имао намеру да продаје свог „друга". Купио га је његов отац 1925. године и од тада је он постао као члан породице. „Бица", како га је звао, значио му је исто што и мом другу Ници Родићу кобила Мица.

Ницин отац био је содација. Сваког дана из Средачке улице, где су живели и имали радњу, кретао се дуж Булевара шпедитер пун соде. Ницин отац, кога су у сваком локалу, почастили ракијом, понекад би и задремао, али Мица је знала пут. Заустављала

се тачно пред кафаном са којом су пословали. Келнери би узимали соду, а новац стављали уснулом кочијашу у џеп. Кад обиђе цео круг, одвукла би кола кући. Ница и његова браћа понекад би се нашалили са оцем. Стављали су салвет преко руке и ужурбано га будили:

– Фајронт, да наплатимо, молим вас...

А он, бунован, вади новац из џепа мислећи да је у неком бифеу. Када је забрањено да по Београду коњи вуку кола, Мица је заслужену пензију провела у њиховом дворишту. Никоме није напамет падало да је прода. Ту је и угинула и породица ју је у сузама сахранила.

Ето тако је за свог „Бицу" био везан чика Заре.

Нисам смео да му поменем да желим да га купим. Знао сам да му за тако нешто новац ништа не значи и да само могу да га увредим. Дружили смо се месецима. Неколико пута помогао сам му да помери ауто из краја у крај дворишта. Комшије су све чешће гунђале: „Зашто се тај крш не склони да не ружи авлију..."

Чика Заре је обожавао предратног тенора Мијата Мијатовића. Срећом, у кући смо имали комплет његових плоча. Не сећам се више колико је времена протекло од нашег познанства до дана када сам чика-Зарету поклонио плоче. То га је дирнуло да ми је заузврат дао „форда"! Знао је да сам заљубљен у њега. Открио је то по начину на који говорим о аутомобилу, како сам се трудио да га померим, понешто поправим.

Одмах сам га одвукао кући јер мотор није радио. Јак мраз је, једног дана, преварио чика-Зарета који није на време источио воду из хладњака па се заледила и оштетила машину.

За два дана сам га размонтирао и закључио да ми пуно тога треба ако желим да му повратим некадашњи сјај. Мотор сам, сасвим случајно, после неколико година нашао у Свилајнцу. Покретао је вршалицу. Одмах сам препознао машину од двадесетак „коња" и купио је.

Точкови од храстовине

По задња седишта путовао сам у Ужице. Ту је живео чувени Пипеља, човек који је говорио у стиховима, власник предратног рента-кар предузећа. Имао је десетак старих „фордова".

Све у свему, од тренутка када сам „бицу" видео па док га нисам комплетирао прошло је скоро десет година. Овакви аутомобили нису особито скупи, мада је цена увек релативна ствар. Могу да се набаве од 10.000 до 30.000 долара, колико се плаћа специјална тркачка верзија. Цена му је оваква јер се производио у огромној серији а и данас у САД за њега има делова. Једна фабрика откупила је од „Форда" старе клишее и по њима производи делове – каже Браца Петковић.

– Конструкција „форда Т" изузетно је једноставна. Хенри Форд, познат је по својој чувеној покретној траци, самоук је и свој први аутомобил направио је у властитој гаражи. Увек је бирао једноставна решења. Већ 1913. године, примера ради, друмовима је јурио „пежо гран при" чији је мотор имао четири вентила по цилиндру. Техничко решење којем се сада људи диве у јапанским возилима. Форд се клонио таквих компликација. На моделу „Т" гориво и течност за хлађење покретала је Земљина тежа, користио је слободан пад.

Он је први схватио да се тржиште осваја одлично организованом мрежом сервиса, па је САД „прекрио" својим радионицама. Аутомобил је био толико једноставан да је могао да се одржава помоћу неколико кључева. Све до 1921. године бобине су му се налазиле испод волана. Кад мотор није хтео да „упали", возач је само морао да их шутне. Или, у упутству је писало да возач, уколико точкови почну да шкрипе а направљени су од храстовине и букових дасака, потера кола кроз поток или точкове залије кофом, две, воде.

Стари Форд је био човек посебног кова. Живот као да му је писан по сценарију за неки филм о „америчком сну" и успешним бизнисменима. Почео је ни од чега и релативно брзо постао моћан. Он је, чак, 1914. године обећао сваком купцу „форда Т" да ће му вратити по 50 долара, цена им је, иначе, била 450, премаши ли му годишња производња серију од 300.000 примерака. Тако је вратио 15.410.650 долара. „Форд Т" најпре се продавао за 850 долара а из године у годину цена је падала. Већ 1926. године продавао се за 260 долара.

Био је то аутомобил са највише „улога". Могао је, једноставним механичарским захватом, да се претвори у камиончић, трактор, мотор за покретање вршалице, гусеничара или тркачки аутомобил. Било је довољно само да се серијска глава мотора замени неком посебном која је имала две брегасте осовине. И то за само једно пре подне рада у гаражи – испричао нам је Браца Петковић.

Милорад Љубисављевић

Живот је кратак и време које проведемо у зевању никада не може да буде надокнађено.

Стендал
француски писац
(1783-1842)

Кад се људи слажу са мном, увек имам осећај да сам погрешио.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Волите ваше непријатеље јер они вам увек кажу истину о вашим манама.

Бенџамин Франклин
амерички научник и политичар
(1706-1790)

Да немамо сопствених мана, не би нам причињавало тако велико задовољство да их запажамо код других.

Ларошфуко
француски писац и моралиста
(1613-1680)

НЕ ГЛЕДАЈ ТАМО ГДЕ СИ ПАО, НЕГО ТАМО ГДЕ СИ СЕ ОКЛИЗНУО.

Западноафричка пословица

Идеја која није опасна уопште не заслужује да се назове идејом.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Кад вам неки мушкарац украде супругу, не постоји бољи начин за освету него да му је препустите.

Саша Гитри
француски глумац и писац

Постоји само један морал, као што постоји само једна геометрија.

Волтер
француски филозоф и писац
(1694-1778)

Бог не даје ништа онима који држе скрштене руке.

Западноафричка пословица

Нада је добар доручак, али слаба вечера.

Френсис Бекон
енглески филозоф и државник
(1561-1626)

Млади људи желе да буду верни, а нису; старци да буду неверни, а не могу.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Верујте у Бога, али проверите да ли вам је барут сув.

Оливер Кромвел
енглески војсковођа и државник
(1599-1658)

АКО ГОВОРИТЕ ИСТИНУ, НЕ МОРАТЕ НИШТА ДА ПАМТИТЕ.

Марк Твен
амерички писац
(1835-1910)

Ништа није у већој мери понижавајуће него кад видите идиоте који су успели у подухватима у којима сте ви оманули.

Гистав Флобер
француски писац
(1821-1880)

МА ШТА КАЖЕШ

ОКРПИО ГА

Кад му је неки двадесетчетворогодишњи котлокрпа, који је пре десетак година свратио на његово имање и обавио ситне поправке, рекао да је валов из кога храни свиње „врло вредан" јер је „припадао енглеској краљици", што се и види јер се она „потписала на њему", шездесетосмогодишњи Фернан Дипре из Сен Феликса у јужној Француској био је више него срећан. Котлокрпа му је даље објаснио да се може и обогатити приказујући корито на сајмовима: само прво треба „да уложи новац" да би се изнајмиле дворане и уредило све потребно.

Улажући новац у валов, односно у котлокрпу, који га је узимао „да све среди", Дипре је за десет година изгубио више од 250.000 франака. Изгубио би и више да суседи нису позвали полицију кад су опазили да продаје и земљу и кад им је рекао зашто то чини.

Епилог:

Котлокрпа је ухапшен.

Валов је завршио на отпаду. ■

УСПЕХ

На неколико психијатријских клиника у Сингапуру појавили су се аутомати за коцкање. Међутим, они не служе за забаву већ за лечење извесног броја пацијената: помоћу ових апарата лекари покушавају да одуче „овисснике" од коцкања доказујући им очигледном наставом да са електронским једноруким Џеком шанси да добију увек има много мање него да изгубе.

Резултат је неочекиван: уместо да излече „болесно одушевљење" код једних, за коцку су се заинтересовали и остали пацијенти за које „цекирање" уопште није било предвиђено. ■

ЧОКОЛАДНА ПРОВАЛА

Кад је човек с маском уперио револвер у власника ресторана у Монпељеу, Француска, овај је само на тренутак помислио да се ради о озбиљном лопову. Схвативши да незнанац држи револвер од чоколаде, ипак је позвао полицију. А лопов, изнервиран што му је подвала пропала, појео је „оружје" чекајући да га приведу.

СВЕДОК

Одбрана је довеле у питање исказ сведока оптужбе у случају убиства које се нашло пред судом у Њујорку тврдећи да сведочење Френкија Таја не може да се узме у обзир. Човек је отпуштен из психијатријске болнице само два дана пре него што је, наводно, присуствовао убиству. Да би доказао да је одбрана у праву, адвокат је поставио Тају само једно питање.

– Чини ми се да тврдите да вас непрекидно контролишу неки људи из хеликоптера и подморнице?

– Грешите – мирно је одговорио Френки Тај. – Контролишу ме само из хеликоптера!

УРЕДНИЦИМА ЗА НАУК

Када је негде у јесен 1899. Џорџ Бенет, један од оснивача „Њујорк хералда", приметио да је у његовим новинама, грешком сарадника, писмо читаоца у коме моли да му се објасни разлика између Целзијусове и Фаренхајтове скале одштампано два пута у истом броју само на различитим страницама, уредницима за наук наредио је да се убудуће ово писмо штампа у сваком броју, увек на истом месту. То је потрајало све до 1918. кад је Бенет умро. За то време злосрећно писмо појавило се на страницама „Њујорк хералда" равно 6.700 пута! ■

ИСТИНА, МОГУ И ДА СЕ ЧИТАЈУ

Да обичне новине могу бити од многоструке користи открио је лист по имену „Оптик" који излази у Лас Вегасу, а мало је познат изван САД. Расписавши конкурс за најбољи одговор на питање чему може послужити штампа, објавио је „101 разлог да се купе новине". Први гласи: зато да се у њих замота оно што се купи. Могу даље послужити и као покривач (бр. 43), а могу се подметнути испод намештаја који се клима (бр. 82). ■

ПРОСЛАВА

Браћа Јозеф (89) и Алберт (85) ван Лој из Лијежа прославила су недавно шездесетогодишњице својих бракова на фудбалском игралишту где су чланови Јозефове фамилије одиграли утакмицу с члановима Албертове фамилије. У утакмици су – што као играчи, што као резерве или судије – учествовала 32 Ван Лоја.

Победили су јозефовци са 4:2. ■

Илустровао: Зоран Петканић Петкo

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

СКИТЊА КРОЗ ПСИХОЛОГИЈУ

Уређује:
Слободанка Лазаревић

ГДЕ САМ ОСТАВИО КЉУЧ?

Пред одлазак на пут жена је хтела да остави накит на неком сигурном месту у кући. Идеја која јој је пала на памет учинила јој се одличном. Каљева пећ! То је право место. Када се вратила, заборавила је где је „сигурно место". А са зимом и првим ложењем из пећи је почела да се шири драгоцена топлота.

Заиста, неки људи бирају необична места за сакривање важних ствари верујући да ће им то помоћи да се сете где су их оставили. Међутим, новија истраживања показују супротно. Необична места, она која је немогуће заборавити, лакше се и више заборављају него обична.

Једно такво истраживање вршио је психолог Еуген Виноград са Универзитета у Атланти. Извео је низ експеримената, од којих је један изгледао овако:

Групи студената прочитана је листа предмета смештених на одређеним местима. Неки предмети били су на логичним местима (на пример, карте за концерт у џепу сакоа, термометар у кутији за лекове...), а неки на необичним (авионске карте у ципели, резервни кључеви за кола у замрзивачу...). Пет минута касније, требало је да студенти спаре предмете са местима на којима су били у претходно прочитаној листи. И, студенти су запамтили 85 одсто уобичајених и 67 одсто неуобичајених места.

И остали експерименти у овом истраживању дали су исте резултате: необична места на којима су остављене ствари теже се памте.

Значи, важне ствари треба остављати где то и иначе чинимо. Али, невоља је што ће их тако лакше наћи. Виноград зато има решење: „Запишите где сте оставили важне ствари, али ту листу не остављајте на необичном месту." ■

СВЕ, СВЕ, САМО ШИБА НЕ!

Бум! Трас! Пред једногодишњим клинцем отвара се нови, узбудљиви свет лако ломљивих предмета који имају чудну особину да једним потезом могу да се претворе у парчиће разних облика. А његови родитељи нашли су се, тим поводом, у недоумици: како забранити детету да дира неке ствари, а да му се у исто време не ускрати његово право и потреба да истражује свет око себе.

Било како, само не помоћу шибе, шаке или варјаче, каже психолог Томас Пауер са Хјустонског универзитета. Он је посматрао шеснаесторо деце од 14 месеци и њихове мајке и бележио начин на који су их оне спречавале да дохватају и разбијају неке предмете. Мајке које том приликом примењују физичке казне, као што је ударац по руци, нису тиме постизале шта су желеле. Бебе које су добијале „пацке" више су посезале за ломљивим предметима и мање су обраћале пажњу на мајчине забране, штавише, кидисале су на све што је забрањено, и то неуморно.

А када им је седам месеци касније психолог Пауер мерио степен психичког развоја ове бебе су имале слабији резултат него оне које нису кажњаване. То се посебно показало на задацима који показују како малишани схватају просторне односе и колико су вешти у, рецимо, састављању слагалица.

Мајке које су физичким казнама доказивале својој деци да неке ствари не треба да дирају имале су још једну заједничку особину: оне су дететов свет за игру и истраживање сводиле на мали број предмета. Чак је и безопасних и неломљивих ствари било веома мало у дететовој околини.

Томас Пауер сматра да постоји веза између овога и бебиног каснијег нижег резултата на тесту развоја. „У кући у којој беба има веома мало предмета за игру и у којој се кажњава њихово дотицање расте дете које мрзи да додирује ствари у околини", каже психолог. „То убија истраживачки дух, дете се слабије сналази у околини и теже решава невоље са којима се суочава." ■

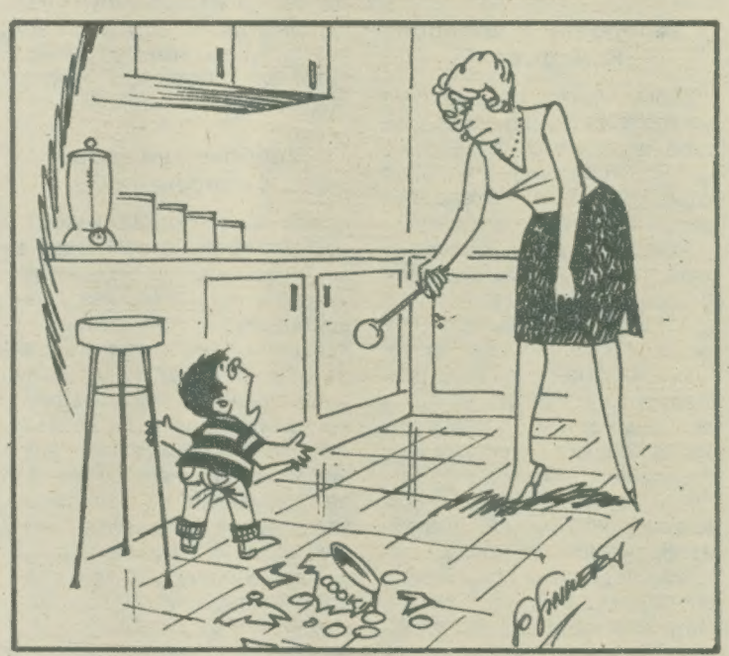

ЗБОГОМ, СТАРИ ЏО?

Једно испитивање спроведено у САД почетком ове године показало је да 91 одсто деце зна ко је и како изгледа Мики Маус, а 64 одсто те исте деце познаје веома добро и цртани лик Стари Џо. То је иначе камила која рекламира цигарете марке „камел".

Из овог податка који је први објавио часопис „Journal of the American Medical Association" који је изазвао лавину протеста и полемика у америчкој јавности, као и велики број анкета и истраживања, може да се претпостави да се коришћењем тог лика деца подстичу на пушење. Телевизијске емисије и новински ступци били су протеклих месеци пуни различитих мишљења о овом питању, а по свему судећи Стари Џо више неће смети да се користи за рекламирање цигарета. ■

ТРЕЋИ РАТНИК

НАДАМ СЕ ДА КАБАЉЕРОСИ ДРЖЕ РЕЧ

Доктор Марсел Жино, можда најчувенији од безброј делегата Међународног комитета Црвеног крста, први је у име те организације притекао у помоћ жртвама Шпанског грађанског рата, једног од најкрвавијих у историји

У то време женевске конвенције нису штитиле жртве грађанских ратова. Упркос томе, доктора Жиноа послали су у Шпанију са задатком да обиђе и републиканце и франкисте и организује све могуће видове хуманитарне помоћи, пре свега спасавање заробљеника и талаца.

Сазнавши да се у рукама републиканаца, у Билбау, главном граду Баскије, налази Дон Естебан Билбао, до кога је франкистима било веома стало и који је касније постао Франков министар правде, Жино је предложио његову замену за угледног републиканца Еркореку, заточеног у фашистичкој Памплуни.

Дон Естебан је пуштен и у пратњи делегата Црвеног крста одведен у неутралну Француску, у град Сен Жен де Лизе. Али, управник затвора у Памплуни одбио је да ослободи Еркореку. – Црвени никада не држе задату реч – рекао је дословце Жиноу.

– Надам се да је кабаљероси увек држе – одговорио је Жино.

– Разуме се – одговорио је управник затвора.

– Ако је тако, сењор Билбао ми је дао реч да неће напустити хотел у Сен Шен де Лизеу све док сењор Еркореока не буде ослобођен. Жао ми је, али изгледа да ћу бити приморан да сењор Естебана из Француске поново вратим у затвор у Билбау! – био је упоран доктор Жино. Претњу, наравно, није могао да оствари, али његово лукавство није било узалудно: Франков генерал Мола наредио је да се Еркорека одмах ослободи.

То не долази у обзир!

Та прва размена заробљеника изазвала је читаву бујицу захтева за нове размене. Међутим, тешкоће на које је наишао приликом прве размене биле су велика поука за доктора Жиноа. Задата реч, схватио је, не значи много па је од председника франковског Црвеног крста, грофа Валељана, затражио да се и писмено обавеже да ће фалангисти у замену за 150 аристократкиња које су биле таоци републиканаца пустити на слободу исто толики број републиканских жена из разних затвора на њиховој територији.

Гроф је реаговао веома увређено:

– Сматрам да вам је реч једног кабаљероса довољна!

Свих 150 аристократкиња је ослобођено и фалангисти су том приликом одржали свечани банкет на који је позван и доктор Жино. Али, када је делегат Међународног црвеног крста у јеку банкета поставио питање када франкисти намеравају да испуне своју обавезу, у сали је завладала нелагодна тишина. Гроф Валељано одговорио је да већина заробљеника републиканских жена „више није у затвору, али да оне не желе да оду на републиканску територију". А када је доктор Жино рекао да су се франкисти обавезали да њему лично предају таоце, нарочито помињући рођаке републиканског министра Ируха, Валељано се разбеснео:

– Њихово пуштање на слободу не долази у обзир!

– Мислим да се прави кабаљероси налазе у Билбау, а не овде! – одговорио је Жино. Леденим гласом додао је да ће преговоре наставити касније, али само уколико се међу франкистима нађе џентлмен у чију би дату реч могао да има поверење.

Иако франкисти никада нису у потпуности извршили своју обавезу, тако одлучан став представника Црвеног крста деловао је као прави шамар на њихову част, па су после вишенедељних преговора ипак ослободили рођаке министра Ируха, око педесеторо републиканске деце и још један број талаца са републиканске листе.

Семпербене и морнари „Комсомола"

Због ових неспоразума доктор Жино је решио да убудуће ради само на републиканској територији. У табор националиста из Женеве упућен је други делегат.

Неколико дана касније у свом хотелу у Мадриду Жино је приметио изузетно лепу аристократкињу Изабел. Распитао се и сазнао да је републиканци држе у кућном притвору и да је супруга официра националистичке авијације. Сјајна прилика, помислио је, и предложио замену.

Али, требало је наћи довољно важну личност у рукама фалангиста за коју би републиканци били исто толико заинтересовани као фалангисти за Изабел.

После извесног времена нађен је довољно важан заточеник. Био је то Артур Кестлер, у то време још прилично непознати мађарски новинар који је сарађивао са републиканцима. Изабел се тако вратила своме мужу, који је убрзо погинуо на борбеном задатку у свом авиону, а Кестлер се нашао на слободи у Мадриду и касније кренуо путевима славе...

Но, далеко драматичнији био је случај заробљеног италијанског авијатичара по имену Семпребене („увек добро") кога су, као страног плаћеника, републиканци осудили на смрт. Доктор Жино је интервенисао код републиканског председника, што вероватно не би помогло да франкисти нису били заробили посаду руског брода „Комсомол" којим је Стаљин послао помоћ Републици. После заморних и дугих преговора извршена је размена Семпребенеа, још неких италијанских заробљеника и одређеног броја националистичких талаца за морнаре „Комсомола".

У многим случајевима, чак и када није било размене заробљеника, сама чињеница да су доктор Жино и други делегати Међународног црвеног крста успевали да сазнају где се налазе затвореници и да их обилазе у затворима доприносила је да затворске власти престану са окрутним мучењима заточених, а неретко значила је и спасавање њихових живота.

Тако су представници Црвеног крста на шпанском ратишту играли улогу „трећег ратника", оног који се није борио оружјем, већ завојима, лековима и снагом убеђивања, у корист жртава са обе зараћене стране. А „Трећи ратник" је наслов узбудљиве аутобиографије коју је о својим доживљајима у разним ратовима написао доктор Марсел Жино.

Добровољни таоци есесоваца

Још и данас Међународном Комитету црвеног крста многи замерају да није много учинио у корист жртава у нацистичким концентрационим логорима. Хитлерова Немачка упорно је одбијала сваку интервенцију делегата Црвеног крста тврдећи да Женевска конвенција о заштити ратних заробљеника не може да се примењује на политичке затворенике у концентрационим логорима јер се ради о унутрашњем питању које спада у искључиву надлежност немачких власти.

Мало је познато да је упркос таквом ставу немачких власти председник Међународног комитета Црвеног крста успео да од злогласног нацисте Калтенбрунера пред сам крај рата изнуди пристанак да представници ове хуманитарне организације буду примљени као посматрачи у неколико концентрационих логора. Додуше, само под условом да остану у логорима до краја рата, као нека врста талаца...

Захваљујући својој дипломатској вештини, челичној вољи и великој храбрости Луј Хефлигер, један од делегата Међународног комитета, успео је да продре у озлоглашени концентрациони логор Матхаузен.

Како је, избезумљен због све ближег тоталног пораза Рајха, Хитлер издао наређење да се сви логораши побију, у Матхаузену се командант логора Цирајс спремао да изврши то наређење. Око 60.000 несрећника требало је да буде одведено у подземну фабрику авиона у оближњем Гузену и да тамо, уз помоћ експлозива, буде дигнуто у ваздух.

Сазнавши за тај невероватни план од једног есесовца – који се надао да ће одавањем те строго чуване тајне спасти сопствену кожу – Хефлигер је почео упорно да притиска Цирајса. Није га уплашило ни то што је знао да је командант логора лично убио преко 4.000 логораша, ни што је међу есесовцима било и таквих звери које су скупљале абажуре направљене од коже побијених затвореника, ни што је лако могло да му се деси да и сам буде ликвидиран и спаљен са осталим жртвама у логорском крематоријуму чији димњак није престајао да се пуши...

Што су више пристизале вести о напредовању савезничких трупа, нацисти су постајали све попустљивији. Хефлигер је успео чак и да потпуно спречи свакодневна стрељања у којима је ликвидирано по тридесетак затвореника. Набавио је и храну, камион кукуруза, што је такође спасло многе логораше.

Упорно притискајући Цирајса, успео је коначно да га убеди да опозове Хитлерово наређење о помору свих логораша Матхаузена и Гузена. Цирајс је убрзо побегао са још неколико официра, а спасилац Матхаузена Хефлигер убедио је преосталих 500 есесоваца да Американцима предају логор без иједног испаљеног метка...

Градимир Буровић

Илустрово: Брана Јовановић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ВРАТИО СЕ САМО ЈЕДАН

Пошто је утоварио угаљ за Глазгов у Шкотској, норвешки теретни брод од 20.000 тона „Норсе Варијант" испловио је предвече 21. марта 1973. из луке Норфолк у Вирџинији, на источној обали САД. Дан је био тмуран и капетан Јенс-Ото Харсем са заповедничког моста једва је могао да разазна црту између облачног неба и сивог узбурканог мора. Али, имао је поверења у свој брод: те зиме било је већ доста олуја, али је „Варијант" одолевао и најгорим ћудима Атлантика.

Спашће вас обалска стража

Сутрашњи дан, четвртак, 22. март, освануо је хладан и мокар. Хладан ветар завијао је са севера, а џиновски таласи нису престајали да се обрушавају на брод. Посада од 29 чланова морала је да се придржава да не би ударала о зидове. Стен Габриелсен, двадесеттрогодишњи стројар, схватио је да мора да одустане од намере да у потпалубљу припреми неки специјалитет за свог најбољег

Кад се џиновски талас висок као четворопратница сручио на полумртвог Габриелсена, помислио је: „Сад сам коначно готов!"

друга Олафа коме је тог дана био 25. рођендан. Време је заиста било немогуће.

Око 10 сати на прамац „Норсе Варијанта" сручио се огроман талас и разбио један предњи прозор на који је вода, кад год би се талас прелио преко палубе, навирала у складишни простор 1. Пумпе су радиле добро, али је капетан Харсем ипак одлучио да се врати у Норфолк и поправи штету.

Међутим, није стигао. Сат касније нови џиновски талас налетео је на брод. Обрушио се на предњу дизалицу за утовар таквом снагом да су попуцала места на којима је била заварена за палубу. Сада је вода надирала и у складиште 2. „Норсе Варијант" је буквално почео да се распада под непрекидним ударцима воде и ветра. Рупе су се отварале на све стране и брод је почео да тоне.

Радио-телеграфиста је успео да позове у помоћ америчку обалску стражу и јави положај и курс брода. Било је тачно 13.45 кад је одјекнула заповест капетана: „Посада у чамце!"

Габриелсен је зграбио прслук за спасавање и полетео према палуби где је већ била готово цела посада. Док се брод ваљао као кит погођен харпуном, одјекнуо је глас капетана Харсема: „Чамци у море! Скачите, спашће вас обалска стража!" Није још ни завршио реченицу, а два разорна таласа огромном масом воде потопила су средњи део брода. За неколико секунди „Норсе Варијант" нестао је с површине помахниталог океана.

Од вртлога иза потонулог брода који је претио да га повуче за собом Габриел се бранио грчевитом снагом. Чинило му се да ће му плућа пући. Ипак, захваљујући прслуку за спасавање, полетео је према површини

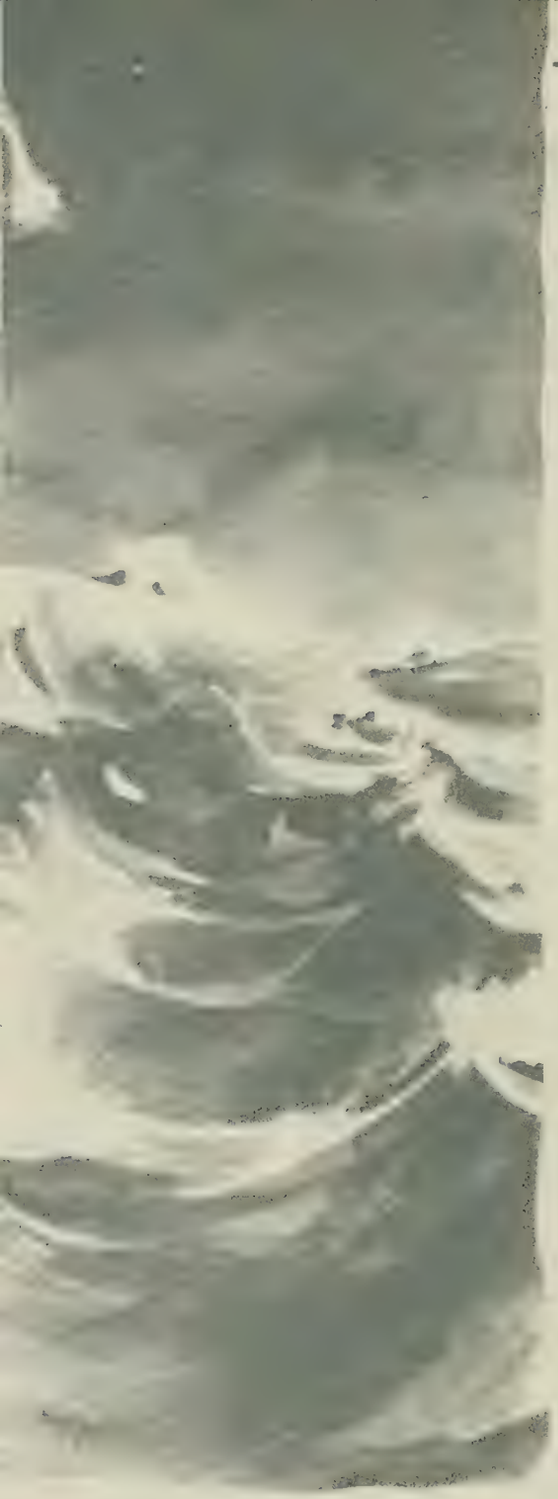

Кад је удахнуо ваздух, и сам се запрепастио: „ЖИВ САМ"!!!

Потпуно исцрпљен плутао је у свом прслуку док су га таласи дизали и спуштали борећи се да дође до даха у леденој води. Кад би се нашао на крести неког од водених брегова високих петнаестак метара, погледом је тражио другове. Морали су бити ту негде. Изненада је спазио чамац. Добро је, ту су. Допливао је и пребацио се преко ивице. Био је празан!

Ту сам! Зар ме не видите!

Док му је оркан шибао лице пеном и капљицама, оштрим попут игле, а таласи жестоко наваљивали на чамац претећи да га одвуку на пучину покушао је да размисли. Обалска стража сигурно је већ на путу. Треба само да сачека. Неколико сати, вероватно. И заиста, стража је била на путу. Позивни сигнал добила је у 12.28 и још пре хаварије пошла у потрагу.

Цео преостали део дана спасилачки авиони зујали су по олујном небу док су чамци обалске страже шпартали по немирном мору. Али, нигде ни трага од „Норсе Варијанта". Да ли је Атлантик прогутао цео брод са посадом?

За то време Габриелсен се грчевито одржавао на дну гуменог чамца. Био је срећан што је испод прслука за спасавање имао непропустљиви комбинезон који га је добро штитио од хладноће. Али, ту су биле друге невоље: таман кад је открио како да, мењајући тежиште, избегне таласе, једна запењена громада повукла га је у дубину и растргла чамац у комадиће. Сад је Габриелсена, потпуно беспомоћног, кључало море бацало тамо овамо. А онда је на само неколико стотина метара угледао други чамац. Невероватно! Успео је да стигне до њега, увукао се и завезао конопце око леве руке. Издржи, понављао је у себи. Неће дуго трајати.

Тек предвече, кроз тутњаву олује, зачуо је звук са неба. Авион! Извукао је ракету из преграде у чамцу, активирао је и испалио што баш није извео најхитрије јер су му руке биле промрзле. Звук је постајао све слабији. Габриелсен је испалио и другу, последњу ракету. Авион је нестао.

Неколико сати касније кроз маглу и мрак пробили су се бродски рефлектори. Стен је махао и узалуд урлао у пакао око себе: „Овде сам! Зар ме не видите?" Рефлектори су се, међутим, угасили и брод је прошао на мање од 500 метара од њега.

Бар траже – тешио се усправљајући се да би тако боље јахао на таласима и остао будан.

Најтеже тек долази

Кад је свануло, Габриелсен је био готово потпуно исцрпљен. Морао је, како зна, учинити нешто за циркулацију крви у промрзлим и утрнулим ногама. Спустио се у море до појаса и, држећи се за чамац, газио воду не би ли се угрејао. После тога умотао је ноге у непромочиво платно, али била је то грешка. Док се бавио тиме, талас је преврнуо чамац и Габриелсен се нашао испод њега са ногама заплетеним у платно. Извукао се последњим атомима снаге.

Касно по подне олуја му је задала најтежи ударац. Џиновски талас, право чудовиште високо као четвороспратница, стропоштао се на њега. Ковитлац воде стргнуо му је прслук, покидао држаче и однео чамац. Само најдубље очајање дало му је снаге да заплива за њим. И, десило се чудо, стигао га је, пребацио се преко ивице и пао на дно потпуно исцрпљен.

... У суботу ујутро мало је недостајало па да дигне руке од свега. Већ два дана и две ноћи није склопио ока. Како би било дивно да се испружи у чамцу и заспи. Али, истог часа палила се лампица у мозгу: нипошто! Заспаћеш и готово је с тобом. Издржи још мало!

Габриелсен није могао да зна да је потрага била у пуном јеку. У седишту обалске страже у Њујорку компјутер је, на основу података о ветру и струји, одредио подручје на коме се налазе преживели. Требало је да тога дана авиони ратног ваздухопловства и обласке страже претраже површину од 33.000 квадратних километара. Али, због квара на мотору један апарат вратио се пре времена тако да је 5.700 квадратних километара остало непретражено. Случај је хтео да то буде управо подручје у коме је Стен Габриелсен сам самцит водио огорчену битку са побеснелим морем.

Кад се опет смрачило, Габриелсен се суочио с неодољивом жељом да заспи, али помисао на смрт враћала му је свест. Ни сам не зна како је успео да пробди ту ноћ, најдужу у свом животу.

Следећег јутра море је било нешто мирније. Исцрпљени морнар најзад је могао да склопи очи... Неколико минута касније, око девет сати, скочио је на ноге. Изнад главе му је прелетео млазни авион. Како могу да ме не виде – питао се очајно зурећи у небо.

Нису веровали очима

У ствари, посада војног авиона била је тог 25. марта у ваздуху већ пуна три сата. У 9.06 копилот поручник Роналд Бален открио је нешто укосо од управљача. Пре но што је могао тачно да схвати о чему је реч, изгубило му се из видног поља. Док су се враћали у супротном правцу, постало је јасније: балончић наранџасте боје светлео је као мала бова на пучини. Гумени чамац, нема сумње!

– Неко је у њему! – повикао је Бален. Кад је пилот мало спустио авион, сви су нагрнули да виде шта је посреди. Нису веровали очима. У чамцу је био човек који је не само био жив већ је скакао као луд у њему. Бален је испалио ракету не би ли човек који је плесао у чамцу схватио да су га приметили. Затим је позвао базу. Неколико минута касније један танкер, удаљен пола сата пловидбе, узео је курс према гуменом чамцу.

У међувремену на месту догађаја појавио се спасилачки авион. Два човека-жабе с покривачима, радио-уређајем и опремом за прву помоћ скочила су и пала у море поред чамца. Габриелсен који је до малопре још играо од весеља, срушио се као клада на дно чамца.

– Није му ништа – јавили су пилоту авиона који је кружио над њима, на шта је овај промрмљао „Невероватно!".

Последњом снагом Габриелсен их је упитао:

– Јесте ли нашли остале? – Речи су једва разумели колико му је глас био промукао.

– На жалост, нисмо – одговорио је један од спасилаца. Габриелсен је склопио очи и заспао.

* * *

Стен Габриелсен издржао је готово седамдесет сати сам у олујном мору, без сна, јела и пића, у условима у којима теоретски нико не може да преживи. И то на температури испод нуле, по снегу и леденој киши. Зачудо, није добио промрзлине. Имао је неколико модрица и то је било све тако да се после неколико дана мировања вратио кући у Норвешку. Авионом.

В. М.

Илустровао: Бранислав Јовановић

Трагичан крај Јунака оног доба

НЕЋУ ДА ПУЦАМ!

Љермонтов, који је као изазвани имао право да пуца први, почео је да моли Мартинова да се ману ћорава посла... И онда је пуцао високо у ваздух. Мартинов је, са подигнутим пиштољем, направио пет корака, до саме линије баријере, и повукао ороз...

На балу графице Лавал, у њеној вили смештеној на Енглеској обали у Петербургу, 16. фебруара 1840. дошло је до свађе између официра Јурија Љермонтова и Ернеста Баранта, сина француског посланика при двору руског самодршца Николаја I. Према каснијем, званичном, сведочењу Љермонтова, између њега и противника водио се овакав дијалог:

Барант: – Да ли је истина да сте у разговору с извесном особом на мој рачун изговорили неке непристојне ствари?

Љермонтов: – Никоме о вама нисам рекао ништа важно.

Барант: – Ако су приче које су доспеле до мене тачне, ви сте поступили веома ружно.

Љермонтов: – Приговоре и савете не примам и налазим да је ваше понашање врло смешно и прилично дрско.

Барант: – Да сам ја у својој отаџбини, знао бих како да завршим ову ствар.

Љермонтов: – Правила чувања части у Русији су строга, као и свугде. Ми чак мање од других дозвољавамо да увреда прође некажњено.

Ернест Барант је изазвао на двобој Јурија Љермонтова.

Дуел се збио 18. фебруара на Црној реци, на Парголовском друму. Љермонтовљев секундант био је Столипин, а Барантов виконт Раул Д'енглс. Двобој је почео флоретом. После првог Љермонтовог напада поломио се врх његовог мача и Барант је без муке флоретом додирнуо противника. Дошао је ред на пиштоље. Барант је пуцао први и промашио. Затим је Љермонтов гађао у страну. Двобој се завршио без крви и њих двојица су се разишли.

Почетком марта гласови о двобоју стигли су до градских власти. Љермонтов је 11. марта ухапшен и због учешћа у двобоју (тада законом забрањеним) предат војном суду. Ухапшен је и његов секундант. Потом су обојица, по казни, послата на Кавказ. Ернест Барант је отпутовао у Француску. За њим и његов секундант.

Вешајте песнике!

По други пут, за непуне три године, поручник Љермонтов је прогнан на дивљи и опасни Кавказ.

Први пут се то десило 1837, одмах након Пушкинове трагичне смрти у намештеном двобоју са светским пробисветом Дантесом. У Петербургу се, наиме, појавила песма о смрти великог поете, својеврсна оптужба дворске камариле и највише власти да су, невиђеним сплеткама, најодговорнији за прерани крај највећег руског песника.

Пре него што је званично обавештен о „недозвољивим" стиховима корнета (најнижи официрски чин у тадашњој руској коњици) „Љермонтова", цар Николај I примио их је поштом, и то с натписом „Позив на револуцију". Владар који је почетак своје владавине огласио јавним вешањем петорице декабриста – међу којима је био и песник Кондратиј Риљејев – овога пута није хтео да се после успешно обављеног посла са бунтовним Пушкином, још једном компромитује новим злочином. Одлучио је да аутора поменутих стихова преведе у пук који је у то време водио беспоштедне борбе на Кавказу. Постојала је велика вероватноћа да ће у сукобе са жестоким Черкезима млађани корнет Љермонтов изгубити своју „луду главу".

Истакавши се у даноноћним борбама, корнет је узнапредовао до поручника. Уз то је на Кавказу исписао и своје две најбоље поеме: „Демони" и „Мцири", што у преводу са грузијског значи калуђер искушеник. Прикупио је и материјал за своје капитално дело „Јунак нашег доба", за које ће – по објављивању, а у писму царици – цар Николај I рећи да је штетно и да га сматра знаком „велике искварености" аутора. Ко зна да ли би се неко данас и сећао владара кога памте једино као савременика Пушкина и Љермонтова.

Пошто је, уз помоћ утицај-

У два двобоја Љермонтов је двапут пуцао у ваздух, други пут с трагичним последицама

них родбинских веза, успео да се после једногодишњег изгнанства на Кавказ врати у престону варош, Љермонтов је желео да се ослободи војне службе и посвети само књижевности. А онда је стигао већ поменути двобој са Ернестом Барантом, Французом као што је и Дантес, и ново прогонство на Кавказ.

Право у срце

„Петнаестог јула, око пет часова по подне, над Пјатигорским се изненада спустило страшно невреме. Муње и громови као да су наговештавали трагедију. Онда је наишла провала облака, киша је лила као из кабла, на три корака од себе ниси могао да видиш човека. Потом се све умирило. На две врсте од града, горе на обронцима Машуке и Бештауа, у том тренутку почео је двобој између изазваног поручника Љермонтова и изазивача мајора Мартинова. Секунданти су били Глебов и Васиљчиков, и они официри.

Глебов и Васиљчиков су најпре одредили баријеру повукавши две паралелне црте на растојању од пет корака, а онда избројали још по пет корака на сваку страну. Ту су стали противници у ишчекивању да им се поделе пиштољи. Секунданти су се, на предлог увређеног Мартинова а уз сагласност Љермонтова, договорили да двобој траје до три пуњења пиштоља. Наравно, ако се пре не оконча. Била су то најсуровија могућа правила једног дуела који је, на тај начин, морао да се оконча смрћу једног од учесника.

Љермонтов, који је као изазвани имао право да пуца први, почео је да моли Мартинова да семану ћорава посла, да је глупо да због једне неукусне шале оде глава. Додао је, још, да ће му се извинити и овде, али и било где другде.

– Пуцај? Пуцај! – готово је викао разбеснели Мартинов.

Љермонтов је пуцао високо у ваздух. Мартинов је, са подигнутим пиштољем, направио пет корака, до саме линије баријере, и повукао ороз. Тане је Љермонтова погодило право у срце...".

Ово је само једно од сведочења краја аутора „Јунака нашег доба". Пошто је исписано одмах по окончању двобоја, многи га сматрају најаутентичнијим.

Следећег дана, дакле 16. јула 1841. „маса света је окупирала зграду где је Љермонтов становао. Даме су долазиле са цвећем које су, све у сузама, стављале на покојника. Били су ту и венци исплетени од најлепшег пољског цвећа. Сви окупљени били су дубоко потресени. Све што је ходало Пјатигорском било је на сахрани. Све даме су биле са црним веловима, а тело несрећног песника до гроба су носили штабни официри. Плач и буквално ридање људи и жена није престајало ни дуго после земље која је задобовала по ковчегу. Већ је шести дан од несрећног догађаја а јецаји се још чују...", записао је један месни чиновник.

Царска се (не)пориче

У смрти Љермонтова извесно је једино да није хтео да пуца у противника, у сулудој нади да ни он неће пуцати на њега. Сви остали детаљи везани за сам двобој и оно што му је претходило, односно што га је изазвало, прилично су нејасни. Јер, сведоци – секунданти и сам Мартинов – стално су мењали исказе због страха од последица: двобој је био најстроже забрањен још од времена Петра Великог. Официри, најчешћи учесници двобоја, по правилу су деградирани и слати у прогонство. Уз то, било је познато и мишљење цара Николаја I: „Ја не волим дуеле, то је варварство. По мом мишљењу у њима нема ничега витешког!"

До краја није разјашњен ни повод за дуел између Љермонтова и Мартинова. Најчешће се помиње увреда сестре Мартинове коју је Љермонтов описао у „Јунаку нашег доба". Сам Мартинов је касније, на суђењу, рекао да га је Љермонтов увредио отворивши писмо које му је његова сестра Мери отпослала из Петербурга. Говорило се и да је писац у официрском мундиру често цртао карикатуре Мартинова и писао подругљиве епиграме.

Пре ће, међутим, бити да овако прозаични разлози нису у питању. Ако ни због чега другог, а оно ради великог пријатељства између двојице официра. Наиме, Љермонтов је још у Петербургу био чест гост код Мартинових. А једном је, носећи новац и пошту Мартинову, нападнут од разбојника и опљачкан. Новац – триста рубаља – надокнадио је из свог џепа.

Много касније је Висковатова, један од биографа Љермонтова, нашла заставника Лисаневича који јој је потврдио да су га „извесна лица" наговарала да Љермонтова изазове на двобој, али да је он одбио „да подигне руку на таквог човека".

Било како било, извесно је да је много тога неизвесно око страдања Љермонтова. Сам Мартинов, деградиран и послат у дугогодишње прогонство, до краја живота се сваког 15. јула молио за покој душе Љермонтова. А за све време владавине Николаја Првог у руској штампи појавило се тек неколико штурих успомена на великог писца.

Фјодор Достојевски је, доцније, на свој начин исписао крај Љермонтова:

„На крају је њему досадило са нама; он нигде и ни са ким није могао да ужива; проклео нас је и осмехнуо се... горким смешком обманутог...".

Приредио:
Петар Милатовић

Илустровао: Зоран Миладиновић

МУКЕ С ФИШЕРОМ

Чувени велемајстор остао је љубитељима шаха у сећању не само по својим резултатима, него и по неким поступцима

Фишера је, између осталих, добро запамтио и међународни шаховски судија из Београда Милан Пељин, иначе судија великог међународног турнира „Сусрети солидарности" који се играо у лето 1967. године у Скопљу, Крушеву, Охриду и, на крају, поново у Скопљу.

На овом турниру Фишер је победио убедљиво и заслужено. Био је коректан према својим колегама шахистима и посебно према судији, али је у неким својим захтевима био толико упоран да је многе из организационог одбора турнира доводио до ивице нерада.

Гледаоци су били сувише гласни, неки су, опет, желели да га сликају и њему је то сметало. У Охриду, према сећању судије Пељина, тражио је да публика напусти салу (!) што се раније није догађало. У противном ће, изјавио је, своје партије играти у посебној соби у којој би били само он и његов партнер. Дакле, опет без публике. Следећи Фишеров захтев био је да се његове партије убудуће играју са фигурама типа „Стаунтон" како би се разликовали краљ и краљица.

Судија Пељин није услишио молбе Роберта Фишера. Наредио му је да партију са Кнежевићем игра у одређено време у 10. колу. Узалуд! Коло је почело без Фишера и после сат чекања њему је на турнирској табли забележена нула.

Не желим да играм!

Уследила је поплава молби да се ова партија одигра, да се поништи контумација. Јавио се, што је неуобичајено, и сам Милорад Кнежевић који је тражио да игра са чувеним противником. После дугих разговора са Фишером најђено је решење да турнирски одбор поништи контумацију, а да се партија одигра у Скопљу, пред почетак наредног кола.

Фишер је, међутим, захтевао да се партија игра фигурама „Стаунтон", уместо фигурама такође лепог облика и дизајна које потичу са Олимпијаде из Дубровника 1950. Фигуре „Стаунтон" у Охриду, једноставно, нису могле да се нађу, па је судија Пељин упитао Фишера да ли их можда он има. Пошто је одговор био потврдан, Пељину је лакнуло јер је Фишер обећао да ће за партију у 11. колу са бугарским мајстором Љубеном Поповом донети своју „Стаунтон" гарнитуру.

Али, да једна невоља вуче другу показало се одмах пошто се Фишер појавио са толико поминьаном „Стаунтон" гарнитуром. Донео је само белог и црног краља и краљицу. Фигуре су биле прилично старе и несразмерно велике у односу на оне са којима су се играле турнирске партије.

Да би испунио Фишерову жељу, судија је, прелазећи преко чињенице да су донете само четири уместо тридесет и две фигуре, поставио краљеве и краљице на одговарајућа поља. И када је очекивао да партија најзад почне, успротивио се Попов.

– Са оваквим фигурама не желим да играм!

Једна ватра је некако угашена, а друга је претила да букне! Судија је најпре молио, а онда подигао тон. Некако је убедио Попова да отпочне шаховски бој који се завршио ремијем.

Илустровао: Растко Тирић

Рекло би се да је сада свака ствар доведена на своје место. Фишер је наставио са игром, публика је почела да долази и тако је део турнира у Охриду приведен крају.

Прорадила је дипломатија

Шаховски караван преселио се затим у Скопље где је требало да се игра финиш турнира. Дат је један слободан дан да би се играчи одморили, с тим што су тог дана Кнежевић и Фишер морали да седну за шаховски сто да би се партија из 10. кола одиграла у пуном саставу.

Опет се зачуо протест Фишера. Захтевао је да и он добије дан одмора и посебан дан за партију са Кнежевићем. Поново расправе, убеђивања и – чврст Фишеров став. Холмов и Гелер запретили су чак да ће напустити турнир ако се усвоји Фишеров захтев! Прорадила је „шаховска дипломатија", па су сви играчи били задовољни. Фишер је добио слободан дан за одмор, а партију са Кнежевићем одиграо је у такође слободан дан – али само за остале шахисте.

Турнир се завршио убедљивом победом Фишера. Његов формулар са захтевима у Охриду није сачуван мада би данас на некој аукцији имао и те какву вредност. Судија га је бацио у кош.

Још једно сећање на тај велики турнир у Скопљу чува судија Милан Пељин. За све учеснике био је приређен велики брзопотезни турнир у Кавадарцима. Кад је шаховски конвој стигао, гости су доживели прави празник. Кошаркашки стадион био је претворен у шаховско борилиште. Око столова су биле корпе пуне чувеног кавадарског грожђа, рефлектори су осветљавали сцену. Све је било спремно за велики шаховски догађај – сем Фишера. Он је изјавио да не може да игра. Требало је наћи замену, а по жељи домаћина то је могао да буде играч са међународном титулом. Како таквог није било на лицу места, а Пељин је међународни шаховски судија, замољен је да заузме место у елитном друштву.

Турнир је текао изненађујуће добро за шаховског судију који је у коначном пласману поделио 4–6. место са Милорадом Кнежевићем и Борчетом Илијевским. Сваком од њих тројице припало је по 5.000 динара. Пељин је, између осталих, победио и велемајстора Гелера који се силно љутио због овог пораза.

Кад је турнир завршен, уследило је честитање и подела награда. Пељину је лично честитао велемајстор кога је он заменио – главом и брадом – Фишер!

После три године на Олимпијади у Зигену (Немачка) Фишер је играо прву таблу за екипу САД. У мору извештача запазио је Пељина, пришао му и срдачно се поздравио са њим. Он је са „Турнира солидарности" из Скопља отпутовао задовољан.

Славко В. Домазет

BAMBIJEV
KEKS PLUS
Kada je prvi put probao
BAMBIJEV KEKS PLUS shvatio je da se s njim događa nešto
čudesno. Ogromna energija koju je dobio učinila je od njega
najsnažnijeg dečaka na svetu, najhrabrijeg borca za pravdu i
najboljeg đaka.
Rezultat formule snage je trideset.
Trideset komponenti od kojih je
sačinjen Najbogatiji
keks na svetu !
bambi
Prehrambena industrija, Požarevac
mark.plan

СВЕТ У БРОЈКАМА

✔ Од четири жене које сматра
четири ступају ЈЕДНА да треба
четири у брак да узме
четири само мужевљево презиме.

Остале мисле да би било сасвим у реду да задрже своје или, можда, додају презиме супруга. А на питање зашто ипак пристају на »туђе« презиме, одговор је углавном » *Да удовољимо њиховој сујети* «!

✔ Ако сте верова ли да су грађа ни САД први на светској топ-листи кућевласништва, преварили сте се. У Аустралији је највећи проценат људи који поседују куће у којима живе – 69 одсто. Следе Американци са 64 одсто, Канађани 62, Јапанци 61, Белгијанци и Италијани – 59. У Шпанији 57 одсто породица има у власништву куће у којима станују, у Данској 55, Француској и Великој Британији – 51, Аустрији 48, Холандији 43, Шведској и Немачкој 39, Швајцарској 30 одсто.

✔ Човек би помислио да нико није имун на ону досадну прехладу од које цури нос, боли глава и сузе очи. Ипак, у неким земљама људи су мање отпорни на кијавицу. Тако Аустралијанци могу да се похвале неславним рекордом – око 85 одсто становника о овог континента бар једном годишње се прехлади. Доста кад се зна да је то, рецимо, случај са »само« 60 одсто Американаца. Иначе, светски просек је 66 процената.

✔ Не понашају се сви људи исто са својим кућним љубимцима (ту се, наравно, углавном мисли на власнике паса и мачака). Статистика каже да око 70 одсто куцољубаца предано вежба, што ће рећи шета дневно бар један сат, са својим кучићима. Чак 59 одсто не раздваја се од Цекија и Мицика ни кад одлазе на пут, 54 одсто храни љубимце јелом које се припрема и за остале укућане, а 10 одсто људи редовно пере зубе мацама и куцама. Сви ови подаци односе се на високо развијене индустријске земље.

✔ Ни затвори нису што су некад били, макар не у Сједињеним Америчким Државама. Забринуте власти не знају шта ће са толиким осуђеницима чији се број, од осамдесетих година повећао за 128 одсто. Још су веће невоље са особама које се »држе« у притвору. Таквих је, за последњих 12 година, више за 139 одсто.

В. С.

Страну обликовао Растко Ђирић

ТАЛИЧНИ ТОМ

АМНЕЗИЈА БРАЋЕ ДАЛТОН

ПИШУ: К. ФОШ /К. FAUCHE/ Ж. ЛЕТИРЖИ /Ј. LETURGIE/

ЦРТА: МОРИС /MORRIS/

КАО И СВАКОГ ЈУТРА, СУНЦЕ СЕ ДИЖЕ НАД МРАЧНОМ ЗГРАДОМ КАЗНЕНОГ ЗАВОДА У ЈУМИ, АРИЗОНА...

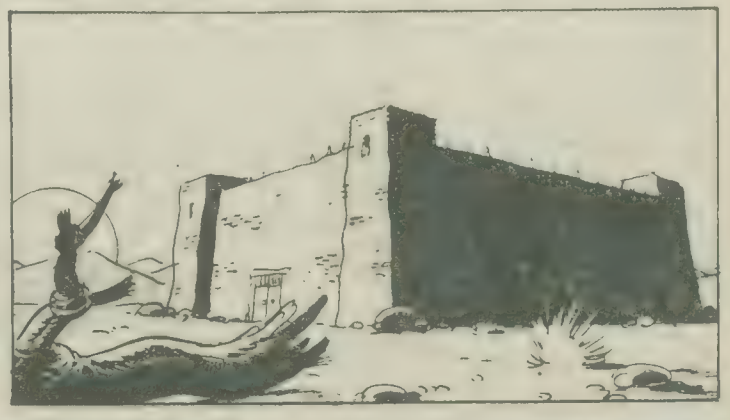

?
ШКЉОЦ! ШКЉОЦ!
ЗЗЗЗ
БРИШИМО! НЕКО ДОЛАЗИ!
ОВУДА, ГОС'Н АДВОКАТ!
ЗАПАЊИЋЕ СЕ КАД ЧУЈЕ!
БУДИ СЕ! ДОШАО ТИ ЈЕ АДВОКАТ!
?
ДОНЕТА ЈЕ ПРАВЕДНА ПРЕСУДА, Г. МАНКИХЕД...
СЈАЈНО! НИЈЕ ПОЈЕО ПАСУЉУ!
ИЗВОЛИТЕ?
СТАЊЕ ЈЕ ИСТО... ОТКАКО ГА ЈЕ СТЕНА ТРЕСНУЛА ПО ГЛАВИ, НИЧЕГ СЕ НЕ СЕЋА...
КОЛИКЕ СУ МЕНЕ КАМЕНЧИЋЕ ЛУПАЛЕ ПО ГЛАВИ, ДА МЕ НИКО НИЈЕ БУДИО РАНО УЈУТРУ!
ВИДИТЕ, ГОСПОДИНЕ МАНКИХЕД...
МОЈА ЈЕ ДЕВИЗА: У СЕ И У СВОГ ЧОВЕКА!
ЗАХВАЉУЈУЋИ ВАШОЈ АМНЕЗИЈИ, ВИ СТЕ НОВ ЧОВЕК! НИСТЕ ОДГОВОРНИ ЗА ДЕЛА ОНОГ ОД РАНИЈЕ...
ЗБИЛО?
ПРЕМА ТОМЕ, ДОК ЈЕ РАНИЈИ МАНКИХЕД БИО ОСУЂЕН НА 235 ГОДИНА РОБИЈЕ, НОВИ МАНКИХЕД ЈЕ...
...СЛОБОДАН!
ДУФФ!

КАЖЕШ, ОСЛОБОЂЕН ЈЕ ЗАТО ШТО ЈЕ ИЗГУБИО ПАМЋЕЊЕ?
ЧАК ЈЕ ЗАБОРАВИО ДА ЈЕ НЕКАД ВОЛЕО ПАСУЉ?
ИМАМ ИДЕЈУ! И МИ ЋЕМО ИЗГУБИТИ ПАМЋЕЊЕ!
?
?
?
АЛИ НА КОЈИ НАЧИН, ЈО?
МОРА ДА ИМА НЕШТО ШТО СТЕ ЗАБОРАВИЛИ! РАЗМИСЛИТЕ!
ПА...
ХМ...
ОВАЈ...
ЈА САМ ЗАБОРАВИО ДА ПРЕТЕСТЕРИШЕМ РЕШЕТКЕ...
ЈА САМ ЗАБОРАВИО ДА ВОДИМ КАЛЕНДАР...
ЈА САМ ЗАБОРАВИО ДА ПОЈЕДЕМ ОВАЈ БИСКВИТ...
ОДЛИЧНО!
СТРАЖАР!
КАКВА ЈЕ ТО ГАЛАМА?
ЈА И МОЈА БРАЋА ДОЖИВЕЛИ СМО АМНЕЗИЈУ!
АМНЕЗИЈУ! ХА! ХА! ХА! ДОБАР ФАЗОН!

ЧАСНА РЕЧ! ПИТАЈТЕ НАС НЕШТО И ВИДЕЋЕТЕ!
ДОБРО... РЕЦИ МИ ШТА ИМА ДАНАС ЗА РУЧАК?
?
?
ПОЈМА НЕМАМ...
ЧЕКАЈ... ДАНАС ЈЕ УТОРАК...
КУПУС С ОВЧЕТИНОМ!
'АЈДЕ, ДОСТА ЈЕ БИЛО ЗАВИТЛАВАЊА! ИМАМ ЗА ДРУГА ПОСЛА!
ЗА ТАЧАН ОДГОВОР, МОЖДА ЋЕ МИ МАЛО СМАЊИТИ КАЗНУ?
СМАЊИЋУ ТЕ ЗА ГЛАВУ, КРЕТЕНУ ЈЕДАН!
КЛОНК!
СМИРИ СЕ, ЧО!
СМИРИ СЕ, ЧО!
ИЗВОЛ'ТЕ?
?
?
?

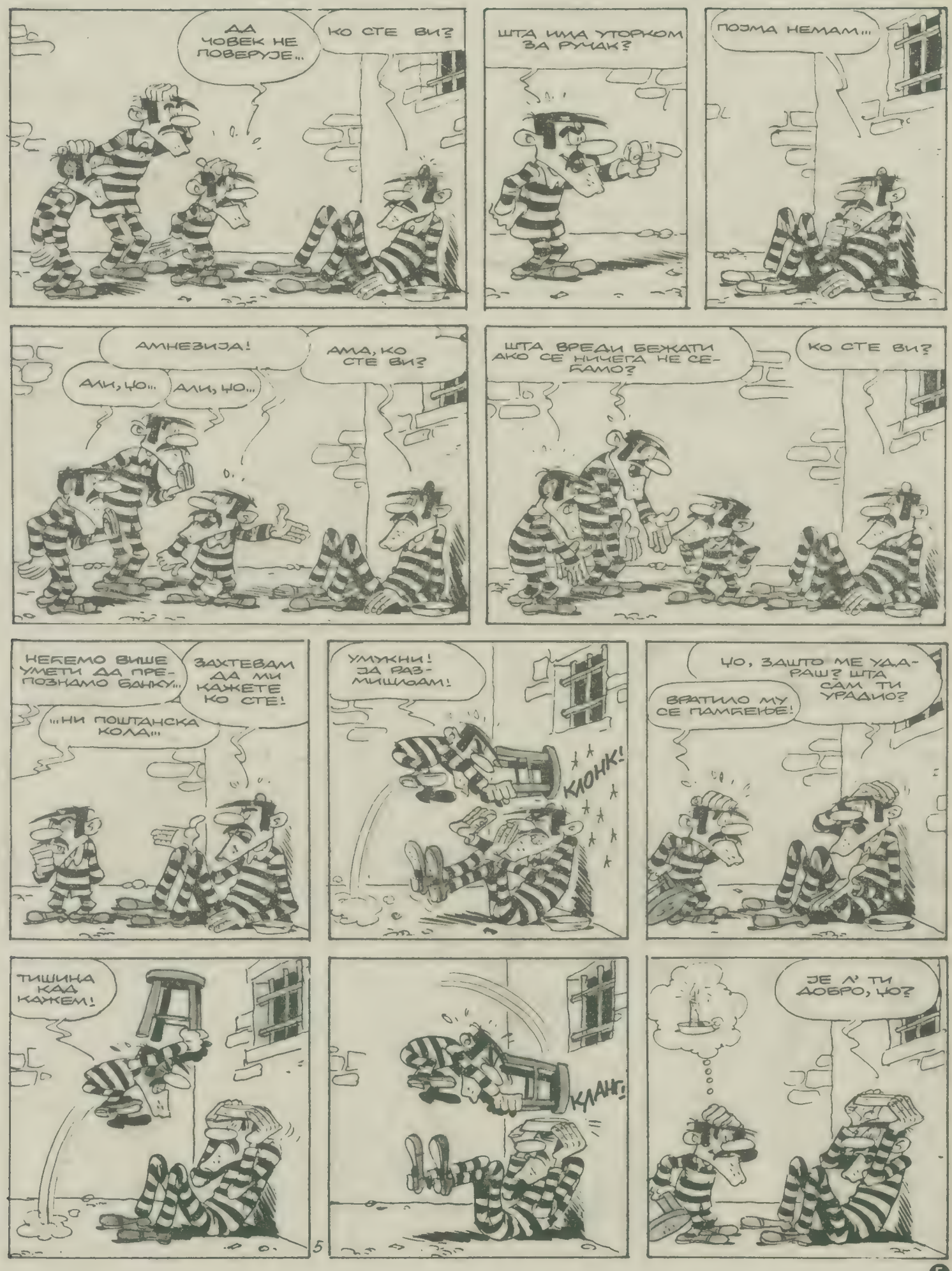
ДА ЧОВЕК НЕ ПОВЕРУЈЕ...
КО СТЕ ВИ?
ШТА ИМА УТОРКОМ ЗА РУЧАК?
ПОЈМА НЕМАМ...
АМНЕЗИЈА!
АЛИ, ЧО...
АЛИ, ЧО...
АМА, КО СТЕ ВИ?
ШТА ВРЕДИ БЕЖАТИ АКО СЕ НИЧЕГА НЕ СЕЋАМО?
КО СТЕ ВИ?
НЕЋЕМО ВИШЕ УМЕТИ ДА ПРЕПОЗНАМО БАНКУ...
...НИ ПОШТАНСКА КОЛА...
ЗАХТЕВАМ ДА МИ КАЖЕТЕ КО СТЕ!
УМУКНИ! ЈА РАЗМИШЉАМ!
КЛОНК!
ЧО, ЗАШТО МЕ УДАРАШ? ШТА САМ ТИ УРАДИО?
ВРАТИЛО МУ СЕ ПАМЋЕЊЕ!
ТИШИНА КАД КАЖЕМ!
КЛАНГ!
ЈЕ Л' ТИ ДОБРО, ЧО?

ИДЕЈА! ДИБИ БЕМО ЗАТВОР У ВАЗДУХ, А ДА СЕ ЗАШТИТИМО ОД КАМЕЊА, СТАВИЋЕМО ЧАНКЕ НА ГЛАВУ!
ДАЛИ, НО, ЧИМЕ БЕШ ЗАТВОР ДИБИ У ВАЗДУХ?
СТВАРНО, НО, ЧИМЕ?
ТРЕБАЛО БИ НАМ ДИНАМИТА!
ПА...
ЈА ИМАМ ЈЕДНУ ШИПКУ, АЛИ ЈЕ ЧУВАМ ЗА ТВОЈ РОЂЕНДАН!
ДАЈ ОВАМО, ВОЛЕ ЈЕДАН!
НИ ГОВОРА! ДО ТВОГ РОЂЕНДАНА ИМА ЈОШ ТРИ НЕДЕЉЕ!
УЗИМАЈТЕ СВАКИ СВОЈ ЧАНАК!
БРУМ!
БОЧК!
МЈАУ?
СКИИК...

ИЗВОЛ'ТЕ?
ИЗВОЛ'ТЕ?
ИЗВОЛ'ТЕ?
?

КАД БЕ РУМАК?

БАП!

ИЗВОЛ'ТЕ!
ИЗВОЛ'ТЕ!
ИЗВОЛ'ТЕ!
ИЗВОЛ'ТЕ!
ОШАМУЋЕНИ СУ! ЗОВИТЕ ЛЕКАРА!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...
...И ПОШТО СУ ИЗГУБИЛИ ПАМЋЕЊЕ, МОРАМО ДА ИХ ПУСТИМО!
ОСИМ АКО ИМ СЕ ПАМЋЕЊЕ ВРАТИ ПРЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ...

...А ДА БИСМО ТО ПОСТИГЛИ, ТРЕБА ИХ УКЛОПИТИ У СИТУАЦИЈЕ КОЈЕ ЋЕ ИХ ПОДСЕТИТИ НА ПРОШЛОСТ...

...ТО ЈЕСТ ПЛАЧКЕ ВОЗОВА, БАНАКА, ПОШТАНСКИХ КОЛА...
НЕ МИСЛИТЕ ВАЉДА ОЗБИЉНО!

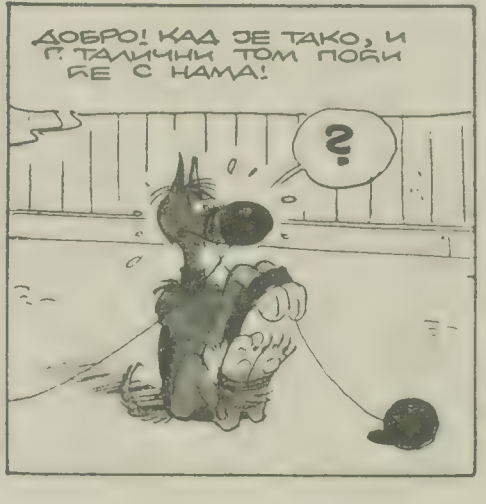
ДОБРО! КАД ЈЕ ТАКО, И Г. ТАЛИЧНИ ТОМ ПОЋИ ЋЕ С НАМА!
?

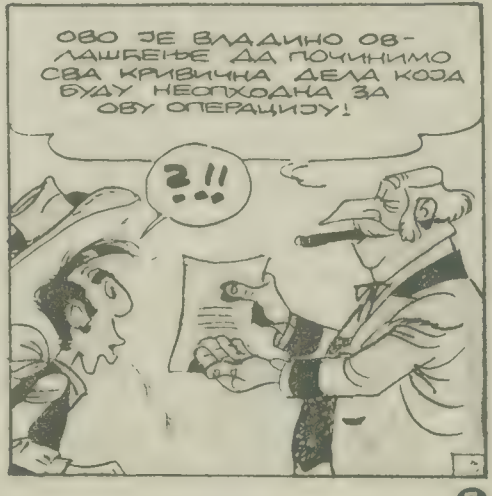
ОВО ЈЕ ВЛАДИНО ОВЛАШЋЕЊЕ ДА ПОЧИНИМО СВА КРИВИЧНА ДЕЛА КОЈА БУДУ НЕОПХОДНА ЗА ОВУ ОПЕРАЦИЈУ!
?!!

УВЕРИЋЕТЕ СЕ И САМИ У КАКВОМ СУ СТАЊУ БРАЋА ДАЛТОН...
ВАЖИ!
АМБУЛАНТА
ТАЛИЧНИ ТОМ!
УБИЋУ ГА!
СМИРИ СЕ, ЧО...!
СМИРИ СЕ, ЧО...
ДОЛАЗИ ОВАМО! СВИ НА СВОЈА МЕСТА!
ИЗВОЛ'ТЕ!
ИЗВОЛ'ТЕ! ИЗВОЛ'ТЕ! ИЗВОЛ'ТЕ! ИЗВОЛ'ТЕ!
ТРЕБА ЛИ ДА ВАМ ИХ ПРЕДСТАВИМ?
ЗНАМО СЕ ВЕЋ...
ИЗ-ВОЛ-ТЕ! ИЗ-ВОЛ-ТЕ!
ЈЕСТЕ ЛИ ВИ СИГУРНИ У СВОЈУ ДИЈАГНОЗУ, ДОКТОРЕ?
МЕДИЦИНА ЈЕ ЕГЗАКТНА НАУКА, Г. ТАЛИЧНИ! ТО ЈЕ КАО ДА МЕ ПИТАТЕ ДА ЛИ ЈЕ ШАПОЊА-ПАС!
?
МРРООУ!

ДАЛТОНОВИ, ОВО ЈЕ ГОСПОДИН... ОВАЈ... ХМ...
?
...ГОСПОДИН ГУВЕРНЕР, КОЈИ ЋЕ ПОМОЋИ ДА ВАМ СЕ ВРАТИ ПАМЋЕЊЕ!
БРЕЈНЛЕС! ЗОВЕМ СЕ БРЕЈНЛЕС!
А ГОСПОДИН... ОВАЈ...
ТАЛИЧНИ ТОМ!
ИЗВОЛ'ТЕ?
ИЗВОЛ'ТЕ?
ИЗВОЛ'ТЕ?
...ИМА ЗА ЗАДАТАК ДА ПОМОГНЕ ГУВЕРНЕРУ!
ПИТАМ СЕ НИЈЕ ЛИ ОВО САМО ТРИК...
УПРАВНИЧЕ, ЈА ПРОТЕСТУЈЕМ! КО СМЕ ДА ДОВОДИ У ПИТАЊЕ НАШУ АМНЕЗИЈУ? ОДБИЈАМ ДА ПОЂЕМ С ТОМ ИНДИВИДУОМ!
ЗАР НАМ ЈЕ НЕОПХОДНА КОЊИЦА?
ТО ЈЕ МОЈА ИДЕЈА!
ЗАМИСЛИТЕ ДА СЕ ЊИМА ОДЈЕДНОМ ВРАТИ ПАМЋЕЊЕ! ОНДА ЋЕ ВАМ ДОБРО ДОЋИ ВОЈНА ЗАШТИТА!
ОВО ВРЕДИ ВИШЕ НЕГО СВИ КОЊАНИЦИ СВЕТА!
ОВДЕ ЈА НАРЕЂУЈЕМ! КАО ПРВО, НАПАШЋЕМО БАНКУ У ЏОЈНТ ЏАНКШИНУ!

ЏОЈНТ ЏАНКШН
РАЗБОЈНИЦИ! МИ ИМАМО НАЈБОЉЕГ ШЕРИФА НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ И НАЗАЛОСЛЕНИЈЕГ ПОГРЕБНИКА.
СТИГЛИ СМО!
ТРУБАНУ, СВИРАЈ ЈУРИШ!
ТА-РИИ... ТА-РАА...
?
БАНК
ПУКОВНИЧЕ, ПОЂИТЕ СА МНОМ И ПОВЕДИТЕ БОЛЕСНИКЕ!
ПОРУЧНИЧЕ, ОДВЕЖИТЕ ДАЛТОНОВЕ!
БАШ МЕ ЗАНИМА ОВО ДА ВИДИМ!
И МЕНЕ!
НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР! ВИ, ЦИВИЛ, САЧЕКАЈТЕ НАПОЛОЈУ!
ИЗВОЛ'ТЕ?
ЛЕПА ЗГРАДА!
ВЕРОВАТНО ХОТЕЛ!
ДА СЕ НИКО НИЈЕ МАКАО!
ПОШТО ЈЕ ПОЛУПАНСИОН?
?
?
ГОСПОДО, НА ВАС ЈЕ РЕД! ОПЉАЧКАЈТЕ БАНКУ!
ДА УЗМЕМО ТУЂ НОВАЦ?! ШАЛИТЕ СЕ!
БОГА ИМ ЊИХОВОГ! ПУКОВНИЧЕ, ПОКАЖИТЕ ИМ КАКО СЕ ТО РАДИ!
ХОЋУ, ГОС'Н ГУВЕРНЕРУ!
ОВАЈ... ХТЕО БИХ ДА ПОДИГНЕМ НОВАЦ,...
ЗНАТЕ ЛИ БРОЈ ТЕКУЋЕГ РАЧУНА?
10

ПУКОВНИК ГРИФИТ, ШЕСТИ КОЊИЧКИ ПУК, БРОЈ ВОЈНЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ 00241247W!
?
СВЕ МОРАМ САМ ДА УРАДИМ!
РУКЕ УВИС! ОВО ЈЕ ПЉАЧКА!
?
БАНГ!
ГОТОВ СИ, КОЈОТЕ!
ЈА САМ НЕВИН! ОВО ЈЕ ЗАБУНА!
ОРУЖАНА ПЉАЧКА, ЛАЖНЕ УНИФОРМЕ...ОВО ЋЕ ВАС СКУПО КОШТАТИ!
БАНКА
БАНГ!
?
ТАЛИЧНИ ТОМ НА СТРАНИ РАЗБОЈНИКА?!
МАЛА ЗАБУНА, ШЕРИФЕ...
ПОКАЖИТЕ МУ НАЛОГ, ГУВЕРНЕРУ!
БАНКА
!?
У РЕДУ! АКО ЈЕ ДРЖАВНА ПЉАЧКА, САМО ИЗВОЛ'ТЕ...

ИДЕМО ИЗ ПОЧЕТКА! ЗА МНОМ, ВАС ЧЕТВОРИЦА!
ИЗВИНИТЕ, ГУВЕРНЕРУ...
МИСЛИМ ДА ВАШ МЕТОД НИЈЕ ДОБАР! ДАЛТОНОВИ НИКАД НИСУ ПЛАЋКАЛИ УЗ ПОМОЋ КОЊИЦЕ!
!
У РЕДУ! КАД СТЕ ТАКО ПАМЕТНИ, ПРЕПУШТАМ ИХ ВАМА!
АЛИ АКО БУДЕ НЕКЕ ГРЕШКЕ, ЛИЧНО ЋЕТЕ МИ ОДГОВАРАТИ!
ЗНАО САМ ЈА ДА ЋЕ ДО ОВОГА ДОЋИ...
УВЕЧЕ, У ЈЕДНОЈ НАПУШТЕНОЈ КОЛИБИ...
НЕВИНЕ ЉУДЕ ДРЖИТЕ У РОПСТВУ!
НЕ СУМЊАМ У ВАШЕ ДОБРЕ НАМЕРЕ...
ВЕЋ СМО ИЗМУЧЕНИ БОЛЕШЋУ...
...НЕМОЈТЕ НАС И ВИ МУЧИТИ!
ИЗВОЛ'ТЕ?
...АЛИ МОГЛО БИ ПО НОЋИ ДА ДОЂЕ ДО ЧУДЕСНОГ ИЗЛЕЧЕЊА!
НЕМАТЕ ПРАВА! ЖАЛИЋЕМО СЕ!
ПРИЈАТНО СПАВАЊЕ!
ТРЕС!
НИЈЕ ОН НАИВАН!
УБИЋУ ГА!
АЛИ ЦО, НЕМАМО ОРУЖЈА!
ПРИЛИКОМ НАПАДА НА БАНКУ, ГЕПИО САМ ЈЕДАН МЕТАК ПУШПОМ ГУВЕРНЕРУ!
ГЕНИЈЕ СИ, ЦО!
ГЕНИЈЕ СИ, ЦО!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

АЖДАЈА БЛАГЕ НАРАВИ

У једном глечерском језеру смештеном међу зеленим брежуљцима у живописним фармама на североистоку савезне америчке државе Вермонт, живи звер непознатог порекла. Тако бар стоји у изјавама око 150 житеља тог краја. Од давне 1816. године до данас, хладне воде језера Мемфремагог таласа чудовиште с главом сличном-глави коња и змијоликим вратом

У извесном смислу, Мемфре, како су назвали тајанствено чудовиште, било је званично признато 19. јуна 1986. када га је Међународно драконолошко друштво Мемфремагога („дракон" на грчком значи „змија") прогласило за заштићену врсту. Смештено у Магогу, у Канади, и Њупорту, у САД, друштво је затим доделило двоструко држављанство Мемфреу, што је преседан међу легендарним змијоликим чудовиштима широм света, која укључују и такве величине као што су Чемп из језера Чемплејн и Неси из Лох Неса. Претпрошлог лета, маскота Мемфреа, у прикладном костиму, била је први пут приказана на фестивалским парадама у Магогу и Њупорту.

Са обе стране границе, неке житеље је збуњивало а друге одушевљавало сазнање да на својој територији имају такву једну аждају; нарочито су били усхићени градски оци јер таква атракција одувек привлачи посетиоце.

Документовање и „дефинитивно доказивање" да егзотично чудовиште заиста постоји сада се сматра превасходним задатком, на којем се, као најагилнија, показала Барбара Мелој, домаћица из Њупорта која тврди да је још у августу 1983. видела „једну коњску главу са дугим вратом како израња из језера".

Ревносна Барбара ступила је у везу са Жаком Боасвером, историчаром из Магога, који је написао већи број чланака о језерским легендама. Задивљен Барбариним решеношћу да ствар истера начисто, Боасвер ју је именовао за званичног мемфремагошког драконолога. Мада лично никада није видео чудовиште, Боасвер је убеђен да оно постоји. –Ја никада нисам видео Бога – каже он – а ипак верујем у њега.

Али, пуко веровање није довољно, па Драконолошко друштво, желећи да поштопото докаже постојање тајанственог језерског житеља, нуди 1.000 долара свакоме ко донесе прву фотографију Мемфреа. Будући ловци на аждају немају ни најмање разлога да је се плаше, каже Барбара Мелој. – Мемфре је аждаја благе нарави, чак прилично плашљива, и до сада још никога није напала.

Илустровао: Зоран Петканић Петко

КРВОЛОЧНА АЛИСА

Прошлог лета, у малом језеру код Елис Кек парка у Санта Барбари, Калифорнија, нешто је почело да откида ноге корњачама, а онда су се на површини воде појавиле и делимично поједене рибе. Злочинци су, најзад откривени –две јужноамеричке пиране са као бријач оштрим зубима.

Док су жабе успаничено бежале из језерцета, добровољци су недељама покушавали да ухвате опасне рибе. Гомила радозналаца окупљала се свакодневно да посматра како службеници парка, чланови Удружења за бригу о дивљачи, и један локални стручњак за акваријуме настоје да ухвате зубате нападнике користећи чамце, мреже и пецаљке накићене укусним мамцима. Радник градског парка Боб Слоун на крају је успео да ухвати једну пирану дугачку тридесетак центиметара, али друга риба – названа Алиса –показала се као далеко лукавија.

Биолога Кена Сасакија из Калифорнијског министарства за рибе и дивљач послали су у Санта Барбару да покуша да ухвати Алису помоћу пушке чији погодак изазива електрошок. – Ниједном нисам успео да јој се довољно приближим и употребим пушку – каже он. – Срећом, двојица тинејџера успела су да је ухвате својом пецаљком. Алиса је била дужине подједнаке као и њена раније ухваћена другарица. Али, закон у Калифорнији забрањује да се узгајају пиране, па су обе рибе морале да буду убијене.

Али, како је уопште дошло до тога да се пиране нађу у језерцету? – Претпостављам да је неко поседовао те две рибе, а онда су оне постале превелике за акваријум. Власник није имао срца да их усмрти, па их је напросто бацио у језеро. Нема никакве сумње да су те рибе могле да буду опасне и за људе. Зуби су им такви да су кадри да нанесу заиста гадне ране – закључује Сасаки.

ДРАГА ДЕЦО, ИЗНЕНАБЕЊЕ!
НОВЕ ГУМЕНЕ БОМБОНЕ СА ВОЋНИМ УКУСИМА
ИСКРЦКАЈТЕ ВЕВЕРИЦУ!
gummy zoo
ПРОГУТАЈТЕ ЛАВА ДОК СПАВА!
ЈА САМ СЛАТКА ПАТКА!
Soko Stark
Soko Stark
Soko Stark
ОДГРИЗИТЕ РИБИ РЕП!
ПОЈЕДИТЕ КРОКОДИЛА!

Џексон против Џексона

СЛАВНЕ ЛИЛИБЕТ!

На суду у Лос Анђелесу у току је процес у коме сестра тужи брата. Ништа необично да није у питању двоје славних – Џенет и Мајкл Џексон. А спор се води око једне (не)обичне шимпанзе

Џенет Џексон тврди да никад неће опростити брату злочин који је починио

Ексцентрични певач обећава да неће жалити да плати најбоље адвокате, само да га нико, и никада, не растави од вољене Лилибет

Сви предвиђају да ће то бити спор деценије. Певачица Џенет Џексон нашла је угледне адвокате, затражила стручно мишљење Друштва за заштиту животиња и потом поднела тужбу суду Лос Анђелеса. Тражи да се што хитније испита како живе животиње у некој врсти резервата који окружује огромно имање њеног славног брата Мајкла Џексона.

Откуд одједном толика брига за Мајклов зоолошки врт? И зар је неопходно да се све то решава преко суда?

Из поузданих извора сазнаје се да Џенет Џексон, у ствари, уопште не занима судбина која је задесила Мајклове две бејби-жирафе, три ламе, неколико ракуна, једно мече, лабудове или тек допремљено слонче. О томе да ли имају задовољавајуће услове живота, нека одлучи Друштво за заштиту животиња. Џенет једино жели да спасе Лилибет, млађу сестру трагично-почившег шимпанзе по имену Баблс. Пошто Мајкл не жели да јој Лилибет да милом, она ће покушати да је добије силом.

Док су још били у слози, Џенет је често посећи-вала свог ексцентричног брата. Разлог је, између осталог, била и изузетна привржености између Џенет и Баблс. А онда је у октобру прошле године, на имању Мајкла Џексона у Санта Барбари, одржано чувено венчање Елизабет Тејлор и Ларија Фортенског. Мајкл, који обожава своју верну пријатељицу Лиз (каже се да, после силних операција помоћу којих је променио лик, све више и личи на Елизабет Тејлор) желео је да венчање буде незабораван догађај. Иако је у обезбеђењу била чета људи, због могућих насилника споља, унутрашњи „непријатељ" претио је да поквари славље за које се каже да је, ипак, доживело фијаско.

Несташни Баблс сметао је још у току припрема за венчање. Мувао се око људи који су доносили цвеће, уводили нарочито осветљење, водили бригу где и како ће се служити храна и пиће. Баблс, навикао иначе на обожавање свих са којима је долазио у додир, није схватао шта га је то изненада снашло. Сви су га ћушкали и нико није хтео са њим да се игра. Што су га више терали, он је био упорнији да се нађе баш тамо где је највише сметао.

Мајкл Џексон је донео најгору могућу одлуку. Успаваће Баблса. Наравно, то нико није смео да сазна, посебно не Џенет Џексон.

Тајна о судбини несташног шимпанзе није могла дуго да се прикрива. У новинама су процуриле вести да Баблс није у неком кавезу на удаљеном крају Мајкловог имања, како је славни певач тврдио, већ да је – заувек успаван. Коначно, Мајкл је морао да каже истину и призна злочин.

Једини род несрећног Баблса је Лилибет. Име је, није тешко погодити, добила по Лиз Тејлор. Ако је већ Баблс тако неславно окончао свој млађани живот, треба бар спасти његову млађу сестру Лилибет.

Џенетини адвокати на суду, уз стручну подршку људи из Друштва за заштиту животиња Санта Барбаре, заснованће оптужбу на Мајкловој непоузданости. Како тако неодговорна личност може да води бригу о толиким „Божјим створовима"?

Џенет Џексон, којој је важна једино Лилибет, обећава да ће се, уколико суд донесе пресуду да се Мајклу одузимају животиње, побринути да се свима нађе одговарајући смештај.

Како ће се решити овај необичајени судски спор, нико не може да предвиди. Једно је сигурно. Мајкл Џексон све ће урадити да му не одузму Лилибет, његову нераздвојну другарицу.

В. С.

Толико прашине се дигло око госпођице Лилибет, Баблсове млађе сестре

Једна од последњих фотографија несрећно-почившег шимпанзе Баблса

Да ли постоји споменик несрећном шимпанзи са речима R. I. P. (rest in peace – почивај у миру)

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

КАД САМ БИО МАЛИ:

ДР ЉУБИНКО РАДЕНКОВИЋ

„Буба Бака" отприлике у време кад су му бајали против урока

Љубинко као средњошколац

БАЈАЛИЦА ПРОТИВ УРОКА

Урок седи на прагу, урочица под прагом.
У урока три ока:
једно око водено,
друго око ватрено,
треће око урочно.
Прите око водено,
те погаси ватрено,
и занесе урочно;
у дубоке дубине,
у високе висине,
у широке ширине.
Ни на мору моста,
ни на псу рога,
ни на длану длаке,
ни на моме Љуби урока.

Рођен сам 1951. године у малом селу недалеко од Сврљига које се зове Плужина. То село је некако залепљено за једну голу планину и као да је побегло од путева, од културе, од људи. По причању, када је у 19. веку село требало да буде путем повезано са другим селима и да се тако приближи граду, сељаци су били против да пут прође кроз њихово село. Јер путевима пролазе Турци и трговци и све оно што је смутљиво, неразумљиво и опасно, па су људи желели да се одбране од опасности да кроз њихово село пролазе војске, непознати људи и све оно што може да наруши њихов мир.

Сећам се да је у пролеће, када све олиста и процветају шљиве, цело село изгледало као један велики шљивик, једна велика башта и једна велика породица.

Наше детињство је било сиромашно у избору јела и пића, у избору одевања, али је било богато у слободи понашања, у избору онога како дан може да изгледа. Добити грумен шећера био је велики догађај, па чак и комад јабуке, јер је баба давала по једно парче, а остатак остављала за други пут. Али, то никоме од нас није сметало, јер смо сви живели на исти начин. Између нас није било битне разлике. Зато нам је слобода много више значила. Она је била неупоредиво већа од слободе коју деца имају данас. Једина наша обавеза била је чување стоке.

Сећам се да је моја баба побијала у земљу кочић и говорила: када сенка куће падне на то дрво, онда да пустим свиње да пасу недалеко од куће.

Сећам се и хлеба са машћу и паприком који су покривали вршњиком[1]) да га мачка не би појела. Када огладнимо, подигнемо тај вршњик и поједемо своје следовање. Све остало смо сами скупљали у природи: прве зелене шљиве, млади лук, па онда – кађун![2]). Одлазили смо у више села да пљевимa[3]) копамо ту биљчицу која је имала коренчиће у виду малих кромпира и јели смо их онако, право из земље, без прања, без икакве друге припреме. Волео бих и сада да пробам тај кађун, да видим да ли би ми и сада био тако укусан.

Међу нама је постојала хијерархија. На челу је био одраслији дечак, предводник, јак и сналажљив, који је, на пример, знао како се прави прљ за вађење кађуна, знао где се може наћи и одлучивао када ћемо да идемо у кађун. Ми остали, вични прескакању плотова, трчању

ДР ЉУБИНКО РАДЕНКОВИЋ

Породицу Љубинка Раденковића у доба његовог детињства сачињавали су отац Радослав, мајка Љиљана, баба Бисенија и деда Ранко. Живели су од своје земље и своје стоке. Оцу је дозлогрдила немаштина, па је после рођења сина кренуо да учи школу, и није се зауставио све док није постао доктор књижевних наука и професор универзитета.

Љубинко је после завршене основне школе похађао гимназију у Нишу. Показивао је изузетан успех из књижевности и филозофије, а једва пролазно из математике. Није послушао родитељски савет да студира медицину, већ је отпочео студије књижевности на Вишој педагошкој школи у Нишу. Када је ову школу завршио, наставио је студије на Филолошком факултету у Београду, где је дипломирао и магистрирао. Паралелно је посећивао и предавања из етнологије на суседном, Филозофском факултету. На њему је и одбранио докторску дисертацију. Објавио је три књиге о бајањима и око 90 научних и стручних радова о народном стваралаштву и култури. Подносио је реферате на тридесетак научних скупова у земљи и иностранству. И данас његове колеге на Московском универзитету, где је Љубинко две године држао предавања за руске студенте, памте његове приче о селу Плужини, баба Бисењ и подруму са пуним буradима и кацама. Својој деци дао је словенска имена, сину – Вишеслав (11 година), а кћерки – Светлана (7 година).

Љубинко Раденковић сада је виши научни сарадник Балканолошког института Српске академије наука и уметности у Београду.

Серија емисија „Детињство" траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на Радију и приче у „Забавнику" припрема и уређује Светлана Ненадовић.

преко камења, пењању на дрво и верању уз планину све до оних најмањих који тек што су самостално проходали, следили смо га. Били смо слободни, без забрана, без кажњавања. Није било ни потребе за кажњавањем. Преступ као такав није постојао. Оберемо, на пример, човеку крушке из његовог дворишта или баште и то је прави херојски чин, подвиг. Такмичили смо се ко ће више таквих подвига да има. А казна би уследила уколико неко буде ухваћен, па онај оштећени затражи од његових родитеља да га казне.

Једном је неки комшија везао пса за крушку да му сачува воће од напасника. Али, како сељаци слабо хране животиње, нарочито псе и мачке, ми смо знали да је пас гладан, па смо му дали комад хлеба. Он је замахао репом, а ми смо обрали крушку. Међутим, није нам било довољно да оберемо крушку, него смо целу ограду окитили крушкама. Наравно, страдао је пас, јер није извршио задатак који му је био поверен: одведен је у **појату**[4], далеко од куће где није добијао ни оно мало хране као до тада.

У мојој породици главну улогу је имала баба. Била је врло отресита, радна и вредна, умела је да тргује, да продаје, да купује, да се носи са разним порезницима, пописивачима, па чак и са лоповима. Једном су лопови украли њене тепсије од бакра. То је тада било велико богатство. Баба је потрчала за њима, вичући из гласа сеоску стражу. Међутим, стража се уплашила јер се дешавало да лопови и припуцају, па је моја баба узела њихову пушку и сама кренула у потеру. Лопови се поплаше и завежљаје са украденим стварима успут побацају у бунар, наравно и чувене бабине бакарне тепсије.

За време рата, опет, Бугари су претресали кућу тражећи оружје, али су баби били сумњиви. Војска к'о војска, може успут нешто и да дигне. Она их се није бојала, него је пажљиво гледала шта раде. Они је узму за руку и изведу, она се опет врати. „И ништа ми, вели, нису могли украсти, смао никако не зна како су ми **кило**[5] украли". Сећам се да је много пута касније са грижом савести понављала да су јој лопови украли тепсије и да су јој Бугари однели „кило".

Тај свет у којем сам провео детињство, изолован и затворен, живи у једном посебном систему; он и даље поштује нека давнашња правила и опстаје захваљујући наследном памћењу. Сећам се тако да су ме водили код једног човека који је лечио, односно бајао најчешће од **урока**[6]. Све ми је то некако у магли, па се понекад питам да ли се ја то заиста сећам, или се сећам приче о томе коју ми је причала мајка. Код нас у крају обично бају жене, а не мушкарци. Али, ето, тај Јован – сећам се његовог имена – бајао је од урока и бајао је гласно, тако да сам ја упамтио неке речи које сам понављао касније кроз игру и пред одраслима. Он је говорио („Ја сам Јован бајалица...", а ја сам понављао: „Ја сам Буба бака...". Наиме, звали су ме Љуба, а ја нисам могао да изговорим Љуба него Буба, а „бака" је значило – бајалица. То је њима, ваљда, било занимљиво, па су понављали и касније, тако да сам ја то запамтио. То бајање Јове бајалице, на први поглед случајан и безначајан догађај, пратило ме је више година, а на крају је сасвим одредило моју животну судбину.

Као студент Више педагошке школе у Нишу добио сам задатак да урадим семинарски рад и ја помислио да би било занимљиво проучити шта те бајалице говоре, испитати тај њихов тајни, затворени језик који је остао отпоран на промене деценијама, можда и вековима. Као младог филолога, поразила ме је лепота тог израза, те чудноватe метафоре, необична поређења. Одједном се тајна тога језика почела отварати и више нисам знао је ли то нека древна поезија или древна магија, или је то поезија која извире из магије.

Моје прве записе понудио сам књижевном часопису „Градина", који излази у Нишу. Они су били врло заинтересовани за тај материјал. Тако сам у двадесетој години објавио прву збирку народних бајалица. Тада нисам знао да је то прва књига такве врсте код Јужних Словена. Наставио сам и даље тиме да се бавим, јер кад год сам покушао да радим нешто друго, увек сам се враћао тој теми... Натраг, све до мог детињства.

Снимио: Градимир Алексић

1. вршњик – сач, поклопац од гвозденог лима под којим се пече хлеб у огњишту
2. каћун – orcihis simia, каћунак, салеп, вишегодишња биљка која расте по ободима шума, затим по сушним, осунчаним ливадама, спада у лековито биље
3. прљ – дрвени кочић, помоћна пољопривредна алатка
4. појата – летња кућа ван села за стоку, најчешће за овце
5. кило – вага на опругу која се држи у руци
6. урок – митско биће; назив за једну врсту болести, насталу под утицајем злих очију.

Фредерик Браун

ДАЉЕ РУКЕ

Звали су то прилагођавање, мада је постојао и краћи, шифровани назив, јер је била реч о супертајној операцији, али ми то тада нисмо знали. Били смо сувише мали.

Објаснили су нам све кад смо напунили десет година. Но, тада смо већ понешто наслућивали, тако да се нисмо сувише изненадили.

Рекли су нам то кад смо већ били стигли на Марс.

– Сад сте код куће, децо – обратио нам се главни инструктор кад смо се окупили око њега у куполи од посебног стакла изграђеној за нас. Додао је да ће те вечери бити одржано предавање, веома важно, коме ћемо морати сви да присуствујемо.

У одређено време поново смо се окупили око њега и он нам је испричао целу причу, са свим детаљима. Стајао је пред нама у космичком оделу које му је обезбеђивало сталну температуру и с кацигом на глави. За нас је температура под куполом била идеална, али он се на њој смрзавао, а тешко је и дисао, због разређеног ваздуха.

Чули смо шта нам је говорио преко микрофона уграђеног у кациги.

– Децо – рекао је – ово ће од сада бити ваш дом. Ово је Марс, планета на којој ћете провести цео свој живот. Ви сте Марсовци, први његови стални житељи, Само првих пет година провели сте на Земљи, а других пет у свемиру. Следећих десет провешћете под овом куполом, док не постанете одрасли људи, мада ћете при крају тог периода моћи да проводите све више времена напољу.

Застао је, да види утисак који је направио, а онда додао:

– Тек тада ћете моћи коначно да изађете, да изградите куће; укратко, да водите живот Марсоваца. Женићете се и удавати међу собом и имаћете децу која ће бити прави Марсовци.

Нова, нешто дужа пауза, и онда:

– Сад је тренутак да вам изнесем истину о овом великом експерименту у коме сте ви главни јунаци.

И испричао нам је.

Човек је, казао је, ступио први пут на тло Марса последњих година двадесетог века. Била је то пуста планета, без живота или само с најпримитивнијим његовим облицима. За становнике Земље била је немогућа за живот. Човек је ту могао да опстане само у унутрашњости купола, а кад би хтео да изађе из њих морао је да обуче заштитно одело. Било је сувише хладно, сем у току неколико дана у најтоплијој сезони. Није се могло дисати, а дуже излагање сунчевим зрацима могло је бити кобно, јер Марсова атмосфера, није могла да прочисти штетно зрачење. Сва храна је морала да се доноси са Земље, а биљке су могле да се гаје само у вештачким условима.

Пуне три деценије човечанство је покушавало да насели Марс, али су сви напори остајали узалудни. Осим ове куполе, постојала је још само једна истурена постаја, једна купола много мања од наше, удаљена непуну миљу од ње.

Већ је изгледало да ће морати да се дигну руке од ширења према другим планетама Сунчевог система јер нам је Марс био не само најближи, него и најприступачнији. Ако не можемо опстати на њему, још мање ћемо то моћи на другима. То би било коначно одустајање од једног сна којим смо се дуго заносили.

А тада је, пре нешто више од тридесет година, 2034. дошло до епохалног открића: један бриљантни биохемичар по имену Вејмут пронашао је чудесни лек који делује не само на људство бар не оно које би било зачето у одређеном периоду после узимања лека. Те особе су стицале готово неограничену способност прилагођавања најсуровијим условима живота. Ту способност могла је да стиче и већина животињских врста.

Доктор Вејмут је на почетку дао свој лек једном пару заморчића који су ускоро добили потомство – пет младунаца. Сваки од њих је потом био подвргаван различитим условима, и то постепено. Добијени су просто невероватни резултати. Стигавши до зрелог доба, један од младунаца је сасвим мирно подносио поларну хладноћу, док је други живео срећно на температури од 60 степени изнад нуле. Трећи је живео на дијети која би била отров за сваког живог створа, а четврти је остао савршено здрав иако су га бомбардовали зрацима који би за неколико минута убили обичне припаднике његове врсте. Пети...

Следећи експерименти, извођени на даљим потомцима, потврдили су да су се ове способности преносиле и на њих, и чак постајале веће.

– Десет година после почетка експеримента рођени сте ви – рекао је главни инструктор, са узбуђењем у гласу. –Ваши родитељи су били брижљиво одабрани. Од самог рођења одгајани сте у строго контролисаним условима који су се непрестано, готово неприметно, мењали. Тако, ваздух који сте дисали постепено је разређиван и осиромашиван кисеоником. Ваша плућа су одговарала на то стичући већу запремину. Погледајте само колико је ваш грудни кош шири од мог и од осталих ваших васпитача. Кад достигнете зрелост, та разлика ће бити још уочљивија.

Овако дуго причање изморило је главног инструктора, па је застао да се издува. Очигледно, ову средину је тешко подносио.

– Такође примећујете – наставио је – да се ваша тела прекривају прилично густом длаком, што ће вам помоћи да лакше подносите ниске температуре које овде владају. Ускоро ћете бити у стању да подносите и остале услове који би за кратко време убили сваког обичног Земљанина. Откако сте напунили четири године ваши инструктори, васпитачи и гувернанте морали су да се штите нарочитим оделима, да би преживели у условима који су вама били сасвим обични.

– Али, морамо се још прилагођавати – приметио је један од нас.

– Потребно је још десет година. Кад достигнете пуну зрелост, бићете у свему прилагођени за Марс. Његов ваздух биће ваш ваздух, његове биљке биће ваша храна. Лако ћете подносити његове нагле климатске промене, а његове просечне температуре биће вам веома пријатне. Већ сада, пошто сте провели пет година у свемиру, навикавајући се на све слабију гравитацију, Марсова гравитација вам изгледа нормална.

Главни инструктор је повисио тон. Његове речи су звучале свечано:

– Планета је ваша! Живите на њој и населите је! Ви сте синови Земље, али од сада сте Марсовци!

Последња година је била најбоља. Атмосфера у куполи – са изузетком зона у којима су живели васпитачи и асистенти – била је сада готово истоветна са оном напољу, па смо могли све чешће да излазимо и да тамо остајемо све дуже. Било је дивно шетати се слободним простором.

У току тих последњих месеци ублажене су и мере којима је ограничавано дружење међу половима. Почело је зближавање и стварани су парови мада су нас упозорили да неће бити склапања бракова пре него што истекне и последњи дан тог десетогодишњег периода и обави се коначна контрола. У мом случају избор није био тежак. Одавно сам био бацио око на једну девојку и био сам сигуран да и она дели слична осећања. Нисам се преварио...

Сутра је дан нашег ослобођења. Од сутра ћемо бити Марсовци. Сутра ћемо бити господари планете.

Неки од нас се с муком уздржавају. Већ недељама горе од нестрпљења, али опрезност је превагнула. Чекаћемо. Кад смо могли да чекамо двадесет година, можемо ваљда и ово кратко време које нас дели од последњег преосталог дана.

Последњи дан је сутра.

Сутра, на дати знак, поубијаћемо васпитаче и остале Земљане пре него што изађемо из куполе. То ће бити лако јер ништа не сумњају.

Годинама већ прикривамо своја осећања. Они и не слуте колико их мрзимо. Не знају колико су нам одвратни са оним својим ружним, слабачким телима, уским раменима и пискавим гласовима који се морају појачати да би се чули у разређеној Марсовој атмосфери, а нарочито са оном својом бледом, нездравом кожом лишеном длака.

Побићемо их, а потом ћемо поћи да уништимо ону другу куполу заједно с њеним становницима.

Ако са Земље упуте експедицију да нас казни, повући ћемо се у брда где никад неће моћи да нас нађу. А ако покушају да изграде нове куполе, уништићемо и њих. Нећемо да имамо ништа више са Земљом.

Ово је наша планета и нећемо туђинце на њој. Даље руке од Марса! **Р. П. Т.**

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

ОД МАРСА!!

ФАНТАСТИКА

Уредио
др Борам Живковић

КАРИЈЕРЕ:
„Обојени програм"

САСТАВНИ ДЕО ЖИВОТА

Пробијали су се дуго и упорно пако је изгледало да за њихову врсту музике на нашој сцени нема места

По упорности могу да се упореде са тврдоглавом вером у себе која краси и њиховог продуцента Коју из „Дисциплине кичме". Та самоувереност најзад је уродила плодом и „Обојени програм" је почетком ове године објавио други албум који носи назив „Овај зид стоји криво".

Почетком осамдесетих година новосадска сцена је била разноврсна и богата. Тада су боје новог таласа браниле групе „Луна", „Град", „Пекиншка патка", „Контаритам", „Воуе", „Обојени програм" и многе друге. Талас је зачуђујуће брзо окопнео и од пионира из тог времена данас у Новом Саду делују само „Обојени програм" и „Воуе". Зашто се све баш тако збивало и због чега је „Обојени програм" предуго путовао до успеха говори Бране, певач ове групе:

– Можда је нескромно рећи, али тада је новосадска сцена ишла испред осталих у земљи а ми смо ишли испред новосадске. Тада сам на концертима схватио да нико не схвата оно што ми радимо. Требало је, изгледа, да прође десет година да би људи то схватили. Јер, ми смо за ово време мало тога променили. Можда је смешно причати о тим временима, али тада смо послали снимке новосадских група у енглеску дискографску кућу „Виргин" и они су се једино за нас занимали. Но, тада се наша музика није подударала са интересима домаћих дискографских кућа. Додуше, ни сада се не подудара јер смо обе плоче објавили код независних издавача и срећни смо због тога пошто нам је јасно да занимамо одређену врсту публике.

– Може ли се говорити о неком вашем другом почетку од тренутка када сте 1989. године објавили први албум?

– Сасвим сигурно јер дошло је до неке врсте компромиса. Преломни тренутак био је Суботички фестивал 1989. године. Пошто смо каријеру темељили на независном раду, без објављене плоче свирали смо у Загребу, Љубљани и другим местима и урадили све што је могло да се учини. Онда смо се запитали хоћемо ли нешто више или ћемо се задовољити тиме. Зато смо пристали да учествујемо на Фестивалу. Мислим да је то много вредело и да нам је такво појављивање пуно значило.

– На првом албуму „Најважније је бити здрав" појавиле су се неке песме из прве фазе рада, додуше у мало измењеном аранжману. Да ли је та плоча била сумирање првог периода?

– Када смо добили могућност да објавимо ту плочу, наметнуло се питање да ли старе или нове песме. Одлучили смо се за неколико старих и више од пола нових песама, док на другој плочи имамо само једну стару и девет нових песама и она је

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

– Постоје само три заиста велике рок групе: „Motorhead", „Beatles", „Ramones" и „AC/DC"!

Фил Тејлор („Motorhead")

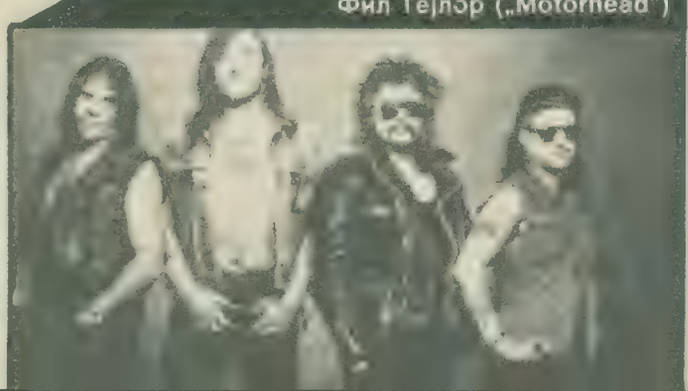

прави резултат нашег рада. Једва чекам трећу која ће тачно показати како сада радимо. Никада нисмо имали повољније услове него сада и ћу ћемо урадити баш онако како желимо. Управо припремамо и музику за један филм и постоји могућност да се и она појави на плочи што ће нам свакако користити. То неће реметити рад на трећем албуму који ће бити сасвим другачији од претходна два, али ће постојати једна нота која ће их све повезати. Наш звук је тако

рећи до јуче био прилично омражен а сада је постао сасвим препознатљив. Но то се дешавало и са првим албумима „Азре", „Шарла акробате", „Дисциплине кичме". Тај звук је изазивао код људи мучнину, а временом је

постао саставни део живота. Исто тако мислим да ће и „Обојени програм" постати саставни део живота свих људи а то је један од најлепших осећаја који можемо да доживимо.

Петар Јањатовић

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

Goodnight Girl

Your hear me so clearly
And see how I try
You feel me. So heal me
And tear me apart
I won't tell a soul
I won't tell at all
Do they have to know
About my Goodnight Girl
Caught up in your wishin well
Your hopes and sadness
Take your love 'n' promises
And make them last
Your keep me so near you
And see me so far
And hold me and send me
And deep in your heart
It doesn't matter how sad
I made you
Doesn't matter how hard
I try
Just remember the same
Old reason
Reflected in your eyes
You said you wanted me

ДЕВОЈКА ЗА ЛАКУ НОЋ

Тако јасно ме чујеш
Погледај како се трудим
Осећаш ме. Па излечи ме
И разнеси ме

Нећу рећи ником
Нећу рећи уопште
Морају ли они да знају
О мојој девојци за лаку ноћ
Заточен у твом бунару жеља
Твоје наде и туге
Понеси своју љубав и обећања
И нека буду вечни

Држиш ме уз себе
И рачунаш на мене
Задржаваш ме и отпушташ
Дубоко у свом срцу
Није важно колико
сам те растужио
Није важно колико
снажно се трудим

само се сети истог
Старог разлога
У одсјају твог ока
Рекла си да ме желиш

Текст и музика: „Wet Wet Wet"
Изводе: „Wet Wet Wet"

МУЗИЧКА ПОШТА

Драги Забавниче
Желео бих да ми напишеш биографију групе „New Kids On The Block".
Милорад из Футога

Када је Морис Стар (право име Лари Џонсон) напустио групу „Johnson Brothers", посветио се соло каријери, али без већег успеха. Затим је одлучио да оснује једну праву тинејџерску групу и дао се у потрагу за будућим члановима тог састава. Најпре је нашао Донија Валберга (рођен 17. августа 1970) који је тада био средњошколац. Његови родитељи, отац возач аутобуса а мајка радница, били су разведени, а породица је била бројна, има још осморо браће и сестара. Дони је предложио да на аудицију позове и његове бивше другаре из школе Данија Вуда (Данијел Вилијем Вуд, рођен 14. маја 1971), Џордана Најта (рођен 17. маја 1971) и Џонатана Најта (рођен 29. новембра 1969). Окупили су се 1984. Групу су назвали „Nynuk", а Стар их је преко годину дана припремао и учио певању и игрању.

Једно време са њима је био и Џејми Кели, али га је заменио Џо Мекинтајер (право име Џозеф Мулри Мекинтајер, рођен 31. децембра 1973). Из групе су такође изашли Донијев старији брат Марк и друг Пит Фицџералд. Име су променили у „New Kids On The Block", а њихов први сингл „Be My Girl", није привукао пажњу публике. Деби албум „New Kids On The Block", објављен 1987, продао се у бедном тиражу од 5.000 копија.

Током 1988. на радио-станицама је све чешће почео да се врти њихов четврти сингл са песмом „Please Don't Go Girl" коју је Стар својевремено написао за „Irving The Twins". Затим су кренули на мању америчку турнеју као предгрупа певачици Тифани, отишли у Јапан где су снимали ТВ рекламе, а онда су наједнном, марта 1989. скочили на треће место америчке топ листе са песмом „You Got It (The Right Stuff)".

Други албум „Hangin' Tough" који је написао Стар стигао је до првог места и задржао се на листи преко две године. Њихов први албум поново је објављен и одлично је продат. Децембра 1989. са мо у Америци, објавили су плочу „Merry, Merry Christmas". Те године група је 250 дана била на турнеји, а освајили су гомилу годишњих награда часописа „Billboard". У исто време читаоци магазина „Rolling Stone" прогласили су их за најгору групу са најслабијом турнејом, сингл ом и албумом.

Албум „Step By Step" објавили су 1990. и опет доспели на сва прва места. Исте године Валберг је са јапанском стварлетом Сеико снимио песму „The Right Combination", а Џордан са тинејџерском звездом Анон песму „Angel Of Love". Децембра 1990. и у Европи је објављена плоча „Merry, Merry Christmas". Објавили су и албум „No More Games/Remix Album" на коме су обновљени снимци већине њихових хитова. Тако су 1990. године, у којој су продали албуме у вредности од 861 милион долара тријумфално завршили. Наравно, у годишњем гласању читалаца часописа „Rolling Stone" поново су проглашени за најгоре.

ТАЧНО У ПИКОСЕКУНДУ!

Службеник општине у Паризу помера сат на „летње време". У развијеним земљама подне више није средина дана јер радни дан почиње око 6, а завршава се око 22 сата (пре подне је краће, а по подне дуже). Због тога су готово све земље, осим Јапана, померило службено време за један сат унапред (а неке и за два лети, то јест подне на 10 сати). Све то да би се „природни" и „радни" дан што више поклопили и дан боље искористио

Двеста атомских часовника распоређених по целој нашој планети показује тачно време у милионити део милионитог дела секунде (пикосекунда). Коме треба толико прецизно време?

Да би се одредила дужина трајања секунде, некада је било довољно поделити дан на 24 сата, затим сат на 60 да би се добио минут, а овај онда на 60. Један дан састојао се тако од 864.000 секунди. Данас стручњаци за мерење времена више не гледају у Сунце. Обичан округао сат који, у ствари, опонаша Земљино обртање (отуд се и смер казаљки на сату поклапа са смером ротације наше планете) постао је старомодан. Уместо Земљине ротације око Сунца, која ни издалека није идеалан процес, физичари се однедавно ослањају на меру коју могу да проверавају у лабораторији: они секунду сада дефинишу као време за које атом цезијума осцилира равно 9 192 631 770 пута. Укратко, астрономско време, које је свако од нас могао да осети својим чулима, замењено је атомским.

Прелазак у нови временски свет, неумољиво прецизан, постаје све значајнији и у нашем свакодневном животу: после наносекунде (10^{-9}) или осам нула после зареза и пикосекунде (10^{-12}) или једанаест нула иза запете, оно се данас мери с још већом прецизношћу у фемтасекундама, то јест 10^{-14} секунде (четрнаест цифара иза запете)!!! Колико је то закључите и сами на основу овог поређења – наш мозак препозна лице фантастичном брзином од хиљадитог дела секунде или 10^{-13} (само три цифре иза зареза)!

Свако село има своје подне

Први часовник који је човек измислио био је сунчани. Он је био једноставан, али је имао и многе недостатке: највише што је могао да покаже били су минути и, наравно, био је неупотребљив ноћу и кад је дан облачан. Египћанима је првима пало на памет да се не управљају по звездама већ према протицању воде. Прве клепсидре (на грчком: „који краде воду") појавиле су се око 1500. година пре наше ере и овај се водени (или пешчани) сат употребљавао све до проналаска механичког часовника с теговима у зупчаницима у средњем веку.

Али, кад су сатови постали савршенији, искрсло је ново питање: које је то време тачно кад свако село дочекује подне у своје време. Пример са наших простора: кад је у Загребу подне, у Скоплју је, што се положаја Сунца тиче, већ 15 сати 24 минута, а у Пули тек 11 сати 52 минута. Нагли развој железнице и трговине натерао је људе да се у 19. веку договоре и уведу службено време које се односи на већа подручја: 1. октобра 1885. у Вашингтону на Међународној конференцији цела планета подељена је вертикално на 24 једнаке временске зоне омеђене меридијанима. Сва места у таквој зони имају у истом тренутку једнако време. Али, није баш увек тако.

Због потреба јавног живота границе зона нису свуда ограђене меридијанима него се прилагођавају границама држава. Тако су настала службена времена која важе за поједине земље. Само највеће међу њима имају више временских зона (Русија, САД, Канада...). Прва од њих почиње од Гриничког меридијана, названог тако по лондонском предграђу у коме се налази Краљевска опсерваторија, специјализована за мерење времена. Французи су такође 1885. потпали под ову зону, али су они одбили да се управљају по „енглеском времену", остајући верни свом, „париском меридијану". Тако је било све до 1911. кад је Француска пристала на зонско време и кад су сви часовници у овој земљи померени унапред за 9 минута и 21 секунду.

Све државе на југословенском тлу, баш као и цела Западна Европа, осим Ирске, Португала и Исланда имају такозвано средњоевропско време.

Године 1919. Међународни биро за време отворио је баш у Паризу Опсерваторију чија је улога била да утврђује такозвано „светско време", заправо гриничко време и тако осигура да сатови свих опсерваторија на свету, на основу њега и усклађујући се са њим, раде тачно. За то је у прво време коришћен телеграф, а од почетка 20. века радио. Данас се то обавља преко сателитских веза које нон-стоп држе у вези две стотине атомских сатова распоређених по читавој нашој планети.

Жури пола секунде годишње

Од 1988. то „светско атомско време" пресељено је из Интернационалног бироа за време у Међународни биро за мере и утеге у Паризу. Ту врхунски стручњаци прате време добијено од атомских сатова са целе наше планете. И најмање одступање од хиљадитог до милионитог делића секунде региструје се истог часа. Срећом, ова одступања су безначајна: треба да прође милион година да би два часовника на цезијум морала да се дотерују три секунде један у односу на други.

Међутим, невоља је у томе што „међународно атомско време" сваке године жури око пола секунде у односу на „гриничко" које се и даље мери у зависности од кретања Сунца, уз корекције због неких неправилности Земљине ротације. Дакле, једном годишње треба вратити сатове тако да наше време и даље наставља да одговара астрономској реалности. Током 1991. наша планета била је мање несташна него иначе, па се враћање изузетно није десило на крају прошле године кад се обично врши дотеривање, већ тек ових дана, 30. јуна 1992.

Али, зашто је потребно тако прецизно мерити време?

Најкраће речено, то захтева наше супертехнолошко друштво телекомуникације, сателити, системи за утврђивање позиције и навигације... Ипак, брзе су највише заинтересоване. Кад рачунари Вол Стрита не би били савршено временски усклађени са онима у Токију, међународне берзанске операције би се распале. Један милионити део секунде, кад се одређују цене акција у Токију или Њујорку, и буквално представља гомилу јена или долара. Једном речју, светска економија би се срушила да све земље не мере време на исти начин

Суперпрецизно мерење времена битно је и у телекомуника-

После Сунца време је одређивано на основу једноликог протицања воде или песка кроз тесан отвор из једне посуде у другу. Протекло време одређивано је према висини воде или песка у доњој градуираној посуди. На овом воденом сату из Константинопоља (1206. године) фигуре-аутомати појављују се на врху да објаве колико је сати

Механички сат први пут се помиње око 1300. године у Дантеовој „Божанственој комедији". Најстарији су радили захваљујући теговима и шталцки и били велики, те су се обично утрађивали у торњеве звоника црквава. Први портабл сат у облику кутије конструисао је Питер Хајклејн 1510, а почетком 16. столећа већ се израђују и џепни сатови јајастог облика („нирнбершко јаје"). На снимку: шпански модел са звоном на врху

Први сунчани сатови датирају из древног Египта и Кине. Њихов је принцип био једноставан: положај Сунца одређиван је тако што је праћена сенка штапа на површини изделеној на степене. Сунчани сатови употребљавани су све до Ренесансе. На фотографији држи га анђео са катедрале у Шартру (1578)

цијама. На пример, да би скупи сателити, од којих сваки кошта просечно 500 милиона франака, постали рентабилнији, они су морали да замене максималан број телефонских веза, а да би то успело, разговори су почели да се „пакују" у импулсе од свега неколико милионитих делова секунде. Тако је сада ваш разговор измешан са неколико стотина других, а промет на сваком каналу сателита стоструко се увећава. Међутим, да се све то не би претворило у обичну папазјанију, сат на компјутеру декодеру (који импулсе поново претвара у речи) мора бити у стању да у поплави порука пронађе ону праву. То значи он мора да реагује у милијардитом делу секунде да не би измешао нежне речи које ви изговарате свом драгом или драгој са гласом високог функционера владе који риба подсекретара амбасаде.

А тек значај времена у светској економији! Данас на тржишту побеђују они који имају не само најмоћније компјутере у смислу банке података и обима меморије већ и најпрецизније и најбрже. А то значи не само што бржи приступ информацијама: суперкомпјутер мора бити способан да процени колико му времена треба за добијање података, затим да за улазне податке израчуна што је више могућих решења и на крају пронађе оно право.

Исти је случај и кад треба добити рат. Кад један „Патриот" треба да уништи један „Скад", електронски системи морају да врше прорачуне што је могуће брже да би хируршком прецизношћу открили непријатељску ракету. То претпоставља да сат на авиону буде што прецизнији и да се савршено подудара са онима на сателиту и оперативном центру на земљи. Тачност времена такође је одлучујућа и за ракете које се испаљују са крстарица. Радарски вођене оне јуре ка циљу, али им то не би вредело ништа да нису непрекидно вођене и са сателита од којих примају сигнале и израчунате позиције свог положаја и положаја циља. Плус, ако је ракета снабдевана малим компјутером са укуцаним тереном, он ће моћи да изведе операцију које ће јој у сваком тренутку моћи да саопште где се налази, а на малим висинама, на 20 метара од земље ракета ће захваљујући томе избећи брежуљке, електричне водове, кориговати курс и непогрешиво пронаћи свој циљ.

Прецизни сатови су такође одлучујући за ваздушни саобраћај: одступање од милионитог дела секунде, односно неусаглашеност између два атомска сата за четири месеца, одговара грешци у позицији од 300 метара. За авион који треба да атерира, то може бити погубно! Укратко, и време мерено у наносекундама понекад може да спасе живот.

В. Милићевић

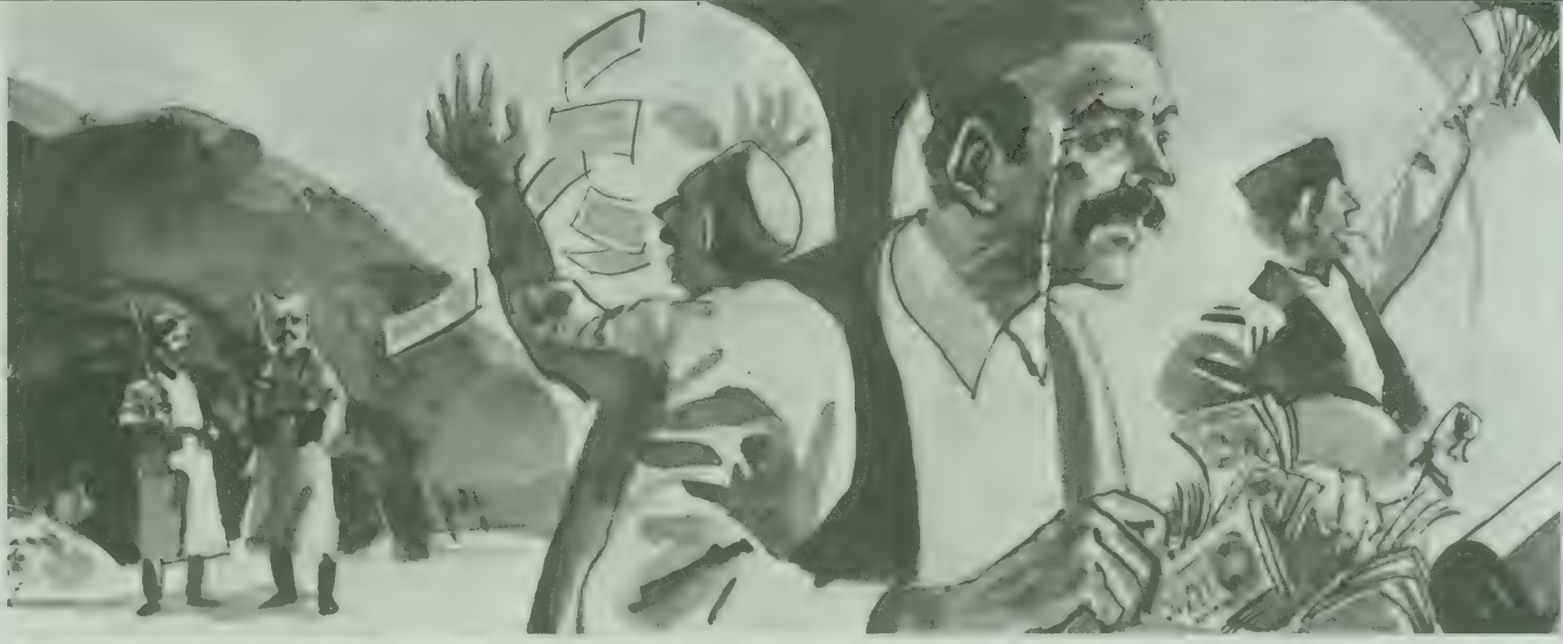

БЛАГО ИЗ ТАМНОГ ВИЛАЈЕТА

НАВАЛИ, НАРОДЕ,

Од априла до новембра 1941. Никшић је био најбогатија варош на планети. Тада се новац није бројао него вагао...

Уз гласно и отегнуто „оооо", пред текстилном радњом „Харовић" зауставила су се волујска кола. Средовечни бркајлија је потапшао волове између рогова, бојажљиво се окренуо и климнуо главом момчићу који је седео на колима и чврсто стезао шарену торбу.

Било је подне, у радњи тихо. Време је ручку, за који минут ће затворити. Улазак муштерија помало је затекао продавце. Ипак, хитро су наместили осмехе и запитали бркајлију и момчића шта желе. Човек је погледом грозничаво лутао по полицама напуњеним балама штофа.

– Пошто ти је овај ред бала? – два пута је запањеним продавцима бркати дошљак морао да понови питање.

Из суседне просторије појавио се и газда. И он с намештеним осмехом. Ускоро су волујска кола до врха била натрпана балама текстила. Претходно је бркајлија, узевши шарену торбу од младића који се стидљиво крио иза његових леђа, избројао г-дину Харовићу – угледном трговцу – гомилу новца, колико овај поодавно није видео на једном месту.

Недалеко одатле, с друге стране градског трга у месној бријачници већ пола сата нико није могао да дође до речи. Ни муштерије ни брица. Мада су видели својим очима, и даље нису веровали у оно што су видели. А видели су на изглед не баш добростојећег човека који је ушао у пуну бријачницу, сваком од забезекнутих муштерија дао по 1000 динара да га пусте да се преко реда обрије, а брици Јовану чак 2000. Бријање је иначе коштало два динара. Учитељ је имао плату 1500 динара, поручник краљевске војске 2200...

Била је средина априла, година 1941. Рат. А градским тргом у Никшићу ходао је безуби Пеко, варошка луда, и викао смешљиво поцупкујући и пљескајући рукама:

– Паре, паре, паре. Навали, народе, стигле паре!

Ко је испао из авиона

Без обзира колико је 6. априла 1941. био изненадан напад Немачке на Југославију, у врху наше Краљевине све је било спремно за повлачење из престонице. И важних људи и ништа мање важног богатства. Да не падну непријатељу у руке.

Још је 1920. тада регент Александар за такозване ратне престонице Краљевине Југославије одредио Пале поред Сарајева, Врњачку Бању и Никшић. По бомбардовању Београда краљ се са својом дворском свитом и владом запутио у тада најбезбеднији Никшић. За њима и са њима кренуло је дворско злато и дворске драгоцености, испражњени су и трезори Народне банке, камиони напуњени динарима, тада конвертибилним, са златном подлогом.

Патријарх Гаврило Дожић потражио је уточиште у манастиру Острог, двадесетак километара од Никшића, влада је боравила и заседала у граду под Требјесом, малолетни краљ боравио је час у Никшићу час у Острогу. Сандуци злата, дворске драгоцености (међу којима је највреднија колекција уметничких слика кнеза Павла) и динари ишчекивали су даљу судбину краља и владе.

Кад је одлучено да се краљ и влада, преко Грчке и Каира, евакуишу за Лондон са аеродрома Капино поље поред Никшића полетело је и злато са осталим драгоценостима. Све, наравно, није могло. И онда је човек био наше највеће богатство, мада је – поред осталих – на аеродрому морала да остане и Доли Најдановић, ноћна пријатељица још малолетног краља Петра II. Није одлетео ни патријарх, без обзира на многобројна убеђивања. Одлучио је да дели судбину народа.

Највећи део осталог злата – а било га је, по тврђењу Вукашина Ераковића који је за ТВ Београд припремио сценарио за осмочасовну играну серију о острошком злату, тачно 9 тона и 576 килограма – посакриван је у манастиру Острог. Динари, они конвертибилни са златном подлогом, смештени су у пећину на брду Требјеса изнад Никшића.

Мине угасиле пожар

Пре него што су се авиони краљевског ратног ваздухопловства одлепили од писте на Капином пољу, дата је наредба да се пећина с парама на Брду Требјеса минира. Претходно је ваљало запалити огромну количину новца за коју нико никад није, ни приближно, утврдио колико је вредела.

Минирање је, међутим, угасило пожар и гомила пара остала је неоштећена, испод брда обрушене земље и камења. Краљ је отишао, остале су паре, највећи део у апоенима од 1000 динара. Никшић је тада, средином априла, постао најбогатија варош на свету.

Прве паре појавиле су се у оптицају пре минирања пећине коју је даноноћно чувала стража. О томе је касније сведочио Карло Булић, наш познати глумац који је у то време био један од командира страже. А паре је, по сећању сведока, први опипао Мићко Анетин (презиме му није остало у памћењу Никшићана) из села Озринића.

Елем, Мићко Анетин је живео с мајком сиротицом, оца није упамтио, и чувао козе по оближњем пољу. Увек је са собом носио велику врећу за траву, да би козе и ноћу имале шта да једу. Једне вечери вратио се кући с џаком пуним пара. Уплашена мајка вукла га је за косу и грдила тражећи да јој призна где је то чудо украо. И тако су, мајка и син, стигли до пећине, до Карла Булића и страже. Са смешком су јој рекли да су те новце дали Мићку јер им је често

СТИГЛЕ ПАРЕ!

доносио воду с оближњег извора.

И глас о пећини пуној пара пукао је најпре по оближњим Озринићима. У почетку се никшићки Сезам није тек тако отварао. Стража никоме није дозвољавала ни на пушкомет да се примакне. Онда су минирали пећину и отишли. Дошли су трагачи из оближњих насеобина. Мада је много динара било оштећено, нагорело и поцепано, још већа количина остала је нетакнута.

Упамћено је да су многи преко ноћи куповали велелепне куће, градско земљиште, најдрагоценију робу која се тих дана затекла у Никшићу. Наравно, све док они који су имали шта да продају нису постали опрезнији.

Предраг Голубовић, наш познати редитељ и данас директор Института за филм у Београду, прича да је његова породица побегла из Сарајева у Никшић пред налетом Немаца. Једино је остала мајка да возом пребаци скупоцени намештај. И пребацила га је све до железничке станице у Никшићу. Ту јој је један човек понудио и буквално врећу пара. И жена је продала намештај, сва срећна што ће обрадовати породицу толиком гомилом новца.

Остала је забележана и прича да су чобани дошљаку давали прегршт пара да им краву с једне ливаде врати на другу. Онима који још нису знали за благодет Никшићана. А коцкари, немајући времена да броје паре које улажу, трпали су новац на вагу и тек кад се тасови изједначе започињали игру. Ајнц, најчешће.

Италијани који су стигли убрзо по капиталуацији Југославије покушали су да „варош с парама" некако доведу у ред. За једино важећу валуту признавали су оне динаре на које су њихове власти стављале печат с натписом „verificato". Закратко, јер су и Никшићани направили печат, исти такав. Из свих крајева окупиране домовине у Никшић су и даље пристизали трговци којекаквом робом коју су ту могли да продају и по десетоструко већој цени. Све до средине новембра, када су ошамућени италијански окупатори као једино платежно средство увели своју лиру.

***

И после рата на Требјеси су се могле наћи новчанице из, је л', ненародног режима. А народ их је чувао као реликвију једног златног времена, оног од априла до новембра 1941. О тим парама снимљен је и филм „Зле паре", у режији Веље Стојановића а по сценарију Ратка Ђуровића. Још није снимљен филм о злату које је остало негде око Никшића. Пре петнаестак година, орући своју њиву недалеко од аеродрома на Капином пољу, један сељак је изорао златну полугу. Праву правцату. За њу се зна јер је пријавио властима. О осталим кружке само приче: те овај је претопио, те онај је деље као пршут и продаје у комадићима, те они тамо чекају краља да се врати па да му је врате. А доскора запуштени аеродром у Никшићу се ових дана убрзано припрема за слетање авиона. И узлетање.

Петар Милатовић

Илустровао: Брана Јовановић

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Уместо уобичајених описа дајемо вам готова решења сврстана по азбучном реду, а која треба да сместите у лик укрштенице водоравно и усправно. Уколико сте то добро урадили, у првом усправном ступцу добићете име и презиме познате тенисерке са слике.

АЈАКС, АЈЕР, АЛЕКСИЈЕ МАРЈАНОВИЋ, АЛО, АМ, АМАРО, АМЕРИКА, АМОНИТИ, АЊА, АТОМ, АЋИМА, ВА, ВАР, ВИТО, ГОНИОМЕТАР, ЕМ, ЕРИР, ЕРО, ЗНАК, ЗНЈ, ЗУБАРИ, ИБУ, ИВ, ИИ, ИКА, ИНО, ИР, ИСО, КИРИЈАЊЕ, КОРИСНИЦИ, КУВАР, ЛОНАЦ, МАГАЗИН, НАНУЛИЦА, НЕТИК, НИМЕИРИ, ОВИТИ, ОЦЕЊИВАЧ, РЕЛЕЈИ, РЕМЕЊАЧА, РЕНИ БУНАРИ, РР, СВИ, СНА, ТАМАН, ТКИВА, УБАЦИВАЊЕ, УВИТИ, УНИТА, ЦАНЕ.

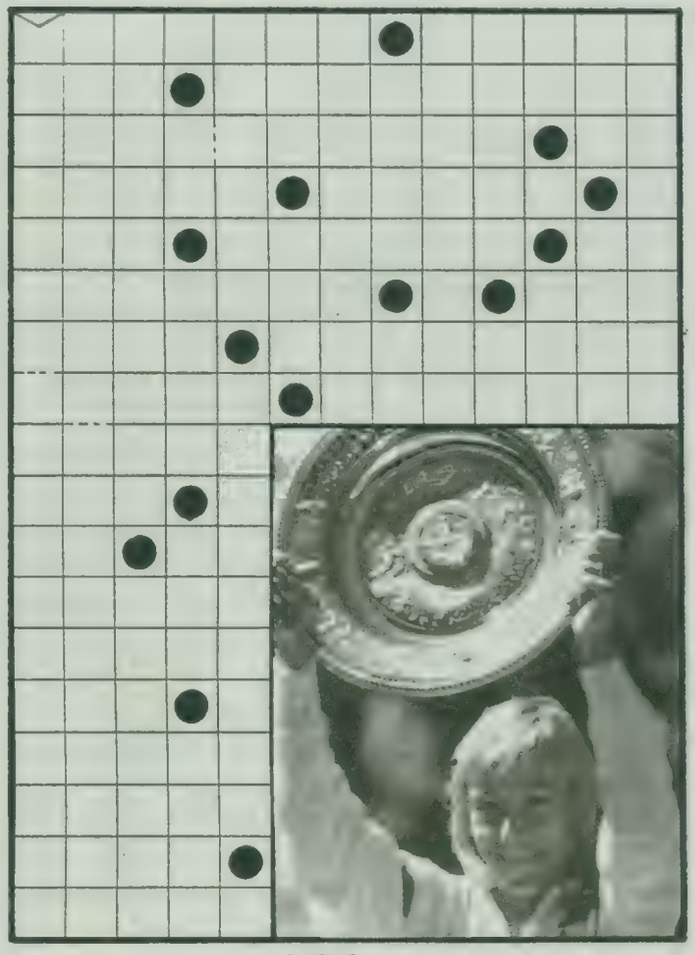

МАЧКЕ

Пронађите три пара потпуно истих мачака!

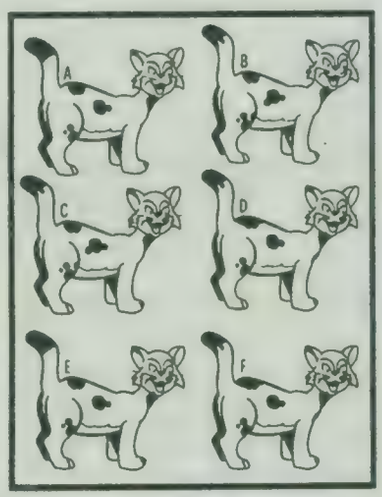

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

Кобре је, каже легенда, једном приликом помазио лично Буда. На том месту остао је вечити траг: шара у облику наочара на врату.

УХВАТИ КОБРУ ЗА РЕП!

Јоги Рај Бенгали и његова кћерка Ааша су кротитељи змија. Своје вештине приказују по вашарима широм земље. Главна звезда представа је Ааша, девојка којој „ни змијски цар ни отровне шкорпије не могу ништа". Ко не верује може да се увери, потребно је само да купи улазницу.

Браво, Ааша!

У тачки са шкорпијама Ааша отвара дрвену кутију из које пушта тридесетак великих, црних шкорпија. Животиње јој се пуже по рубовој хаљине и затим, као по команди, гмижу навише све док јој готово сасвим не прекрију лице. Отровни репови повијени су и спремни да се сваког трена зарију у лице жртве.

Змије су, тврди јоги Рај Бенгали, по природи блага створења. Једина невоља је то што нема начина да их човек припитоми...

– Ништа не може да јој науди јер је штите богови – победнички објављује отац преко микрофона.

(Касније ће признати: „Шкорпије нам задају грдне невоље. Страховито су нервозне. Ове наше, велике и црне, нису довољно отровне да убију човека, али од њиховог убода можеш тако тешко да се разболиш да неколико дана нису у стању ни прст да помериш. У ствари, најтеже од свега је да останеш миран када те шкорпија убоде; ако се тргнеш или на било који други начин покажеш да те боли, и остале ће се окомити на тебе.")

Велико финале чини тачка у којој Ааша подиже поклопац на корпи из које се помаљају главе две кобре. Скупивши шаку у песницу, девојка почиње да извија руку. Једна кобра прати њене покрете, али друга неочекивано напада. Ааша мушевито повлачи руку и одмах потом почиње из почетка. Неколико тренутака касније игра је завршена: обе змије лелујају се пратећи покрете Аашине руке, као да су хипнотисане.

Уз дубок уздах олакшања, девојка нежно подиже змијурине из корпе. Лагано их неколико пута тапше по телу, а затим ставља себи око врата. Кобре подижу главе и готово јој додирују образе и надувавају клобуке тако да шаре у облику наочара на њиховим вратовима постају јасно видљиве. У шатри влада тајац, као да нико не дише. Мук прекида глас јогија Бенгалија:

– Браво, Ааша!

Легенда о Гоголу Виру

Древна индијска легенда каже да је први свештеник касте Калбелиа која је неговала култ кобри (такозваних Нага) био извесни Гогол Вир. Једнога дана Вира је ујела за врат змиа коіа се угнездила крај његовог кућног прага. Пре него што је издахнуо, Гогол Вир је сина упутио како да скува и поједе делове његовог тела да би наследио очеве чаробне моћи.

Али, само што је дечак скувао језиви оброк, седам лопова украде му лонац. Лопуже су, не знајући о чему је реч, у сласт појеле омађијано јело и тако, против своје воље, постале господари свих змија на свету.

Мада по овом предању имају чак седам господара, уз то још и најобичнијих лопужа, у индијској култури змије су божанства која се поштују и од којих се страхује. Никаквo чудо јер у овој земљи сваке године од уједа змије, нарочито у доба монсунских киша, страдају десетине хиљада људи.

Индијска религија врви од легенди о божанским Нага – змијама. Тако се Шива, прво у тројству индијских божанстава, често назива и „краљ змија" и приказује са огрлицом од живих кобри око врата. Божанство Вишну обично се представља како се одмара у загрљају Нага Шеше, кобре са хиљаду глава којој је Брама поверио власт над свим зверима и отровним животињама.

Према легенди, једнога дана док је Буда медитирао под немилосрдним пустињским сунцем, Нага звана Мукилинда надувала је и раширила џиновски клобук и његовом сенком заштитила главу Учитеља од сунца. У знак захвалности, Буда је при одласку помазио животињу. На том месту остао је вечити траг: шара налик наочарима због којих кобре често називамо наочаркама.

Наге, верује се, често попримају и људско обличје, па тако известан број индијских династија и дан-данас полаже право на змијско-божанско порекло.

Магични камен мун

Постоји, такође, и веровање да се у клобуку кобре крије магични камен звани мун. Онај ко успе да га се домогне стиче моћ над свим отровницама. Тешко, међутим, свакоме ко, због чаробног камена, усмрти змију. На њега пада вечито проклетство или, у бољем случају, тешка казна.

За овакве прилике, истина, постоје одговарајуће молитве које би требало да умилостиве Нага-духове. Врсту молитви и дарове којима убица можда може да се искупи од страшног греха одређују свештеници касте Калбелиа које ми, западњаци, неодговарајуће називамо кротитељима змија.

Индијски назив за њих гласи samp wallahs. И мада, без изузетка, тврде како су потомци првобитних свештеника Нага-култа, они данас често користе своје вештине у сасвим практичне сврхе. Радо ће, уз одговарајућу надокнаду, ослободити село нежељених змијских гнезда или одредити жртвене поклоне које сељани треба да принесу Нага божанству.

Имовинско стање samp vallahsa у великој мери зависи од његове предузимљивости. Што већа предузимљивост, то више пара. Један број њих, рецимо, справља и продаје противотрове за змијске уједе. Они још предузимљивији лаковернима продају чаробни камен мун. За велике паре, разуме се.

У Индији се само три жене баве кроћењем змија. Ааша је једна од њих.

Правило број један када су шкорпије у питању: ако те једна убоде, ни по коју цену то не показуј осталима...

Кад смо већ код тога, како то кротитељи змија у ствари кроте? Као прво, обавезне фрулице, односно мелодије које на њима свирају, с тим немају ама баш никакве везе. Све је у покретима. Они „хипнотишу" кобру. Игра почиње с неколико овлашних удараца о поклопац корпе у којој се налази змија, колико да се ова узнемири. Даље је све, тако рећи, ствар Павловљевог рефлекса. Кобра заправо на фрулицу кротитеља реагује као на било ког другог непријатеља. Чим је спази, инстинктивно се уздиже и узмиче, спремна за противнапад.

Благе, мада апсолутно својеглаве

Осим што се разликују по томе што су, мање или више, талентовани, кротитељи змија разликују се у још једној битној ствари: по томе да ли раде „на хладно" или „на врућe". Односно по томе да ли користе змије са нетакнутим отровним жлездама и зубима („нерасхлађене") или животиње којима су претходно отровни зуби ишчупани из корена („расхлађене").

Један број кротитеља прибегава оштрим захватима. По систему да је безбедно само оно што је стопроцентно нешкодљиво, они уклањају и жлезде, и канале и зубе с обе стране усне шупљине. Ово је, нема сумње, најделотворнији начин да се кротитељ обезбеди, али је зато и најопаснији. За успешну операцију ове врсте потребни су прави стручњаци. У противном, змија може и да угине. Известан број (најпрактичнијих samp wallahsa) прибегава привременом зашивању уста кобре.

Питате ли јогија Бенгалија како он кроти змије, одговориће: „Пријатељу, змије не могу да се припитоме. Оне су по природи благе. Рецимо да их само, и то до извесне мере, навикавате на одређену врсту додира. Али, змије, у ствари, увек раде само оно што им је воља..."

М. И.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Звезда је „Крпица"

Како се зове пас који је главни глумац у „Позоришташцу" Бранка Коцкице? Да ли он стварно глуми и да ли има још животиња глумаца?

БОБАН
Лазаревац

Једна од најчешћих представа дечјег позоришта, званог „Позоришташце", јесте „Кловн Бане" у којој је „глумио" пас Крпица, велики, добронудни бобтејл. На сцени се углавном појављивао носећи принцезу на леђима. Овај глумачки задатак обављао је веома дисциплиновано за шта су га обавезно награђивали коцком чоколаде. У овом дечјем позоришту има још паса који глуме, као пудла Пиле или епањел бретон Амон. Наравно, главни и најомиљенији глумац „Позоришташца" је Бранко Милићевић Коцкица који је и основао „Позоришташце".

В, 3В, НВ, 2Н, 4Н...

Зашто неке оловке пишу меко и веома црно, а неке су тако тврде, мислим на графитно срце, да понекад поцепају папир. Како се обележава тврдоћа оловке?

СЛАВИЦА
Прибој

Мине, или срце оловке, израђују се од пречишћеног графита уз додатак масне, врло чисте глине у праху. Сједињени, жаре се у пећима до белог усијања и у зависности од додатне глине добија се тврдоћа мине. Уколико има више графита, мина је мекша и пише тамније, уколико има више глине, тврђа је и блеђа.

На свакој оловци записана је тврдоћа, а ознаке су: 3В (врло мека оловка), В (мека), НВ (средње мека), 2Н (тврда), 4Н (врло тврда).

Имела и Вергилије

Каква је то чудотворна биљка имела о којој је певао и римски песник Вергилије и да ли таква биљка уопште постоји?

ПАВЛИНА
Куманово

Имела је нека врста биљке паразита која најчешће расте на стаблу храста или неког другог дрвета и народ јој је често приписивао натприродна својства. То веровање ишло је толико далеко да су јој дали име „исцелитељка" која има моћ да их заштити од болести и врачбина, а куће и имања од непогода. Веровали су да је ова биљка пала с неба, да је божански дар и да се не сме сећи са дрвета. О њој и њеној чудесној моћи певао је и Вергилије у „Енеиди" где каже да је она (златна грана имеле) омогућила својом „светлошћу" главном јунаку Енеју да сиђе у тамни вилајет – мрачни подземни свет.

И Латини и Гали су веровали да ова биљка има исцелитељска својства, а нордијски народи су је сматрали за митску биљку јер су мислили да у њој борави душа њиховог митског бога Балдера.

Пехар је од сребра

Занима ме ко је урадио нови пехар за Фудбалски куп Југославије, колико је тежак и од којег је метала урађен.

МИШКО
Данииловград

Идејну скицу новог пехара урадио је академски вајар Љубиша Манчић, дизајнер Златаре из Мајданпека, где је пехар и изливен. Израђен је од сребра и тежак је 17 килограма и 800 грама. Као што је познато, стари пехар, дар Јосипа Броза, остао је у просторијама сплитског „Хајдука", последњег освајача Фудбалског купа Југославије, па је овај нови урађен за рекордно кратко време, свега четири дана, и у Београд је стигао непосредно пре утакмице.

Где је Милена Рељин?

Обожавам ритмичку гимнастику и нашу првакињу Милену Рељин, али о њој се одавно не чује и не пише. Занима ме да ли се и даље бави ритмиком и где живи?

МИЛЕНА ПАЈИЋ
Зрењанин

Наша некад најбоља такмичарка у ритмичкој гимнастици Милена Рељин не бави се активно овим спортом од 1989. године. Сада ради као тренер пионира у СД „Партизан" а истовремено је и сарадник НТВ Студија Б. Апсолвент је Факултета за физичку културу. Својим највећим успехом сматра освојено пето место у вишебоју на Олимпијади у Лос Анђелесу 1984. године.

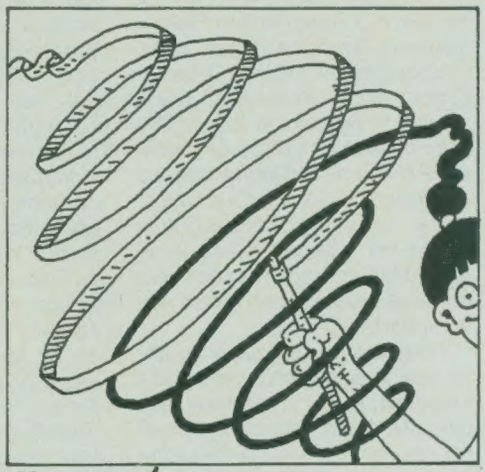

Малокалибарска пушка

Бавим се стрељаштвом већ две године, али до сада нисам имао у рукама неку бољу такмичарску ваздушну пушку. Занима ме које су најквалитетније и како могу да се набаве?

СРЂАН
Ниш

Можемо да ти одговоримо које су најквалитетније ваздушне пушке, али да би набавио неку од њих, мораш да сачекаш неко срећније време јер за сада не могу да се увозе. Мислимо на марке: DIANA Match UT 01, FEINWERKBAU – Match LG 300 и модел WALTHER LGR Match Univerzal. За ова три модела цена се креће до 1500 DEM.

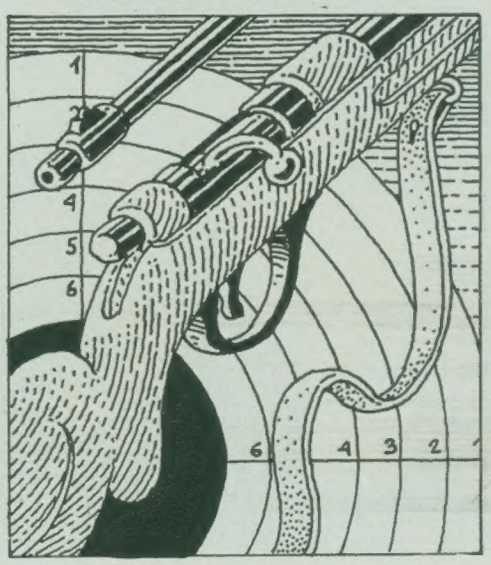

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Драгана Мирковић, Бранка Радичевића 20, 18230 Сокобања – 16 година, воли спорт, тренира фудбал, навија за Црвену звезду, сакупља разгледнице и оловке.

●

Даворин Бакша, Браће Грбића 132, 85347 Игало – 14 година, воли аутомобилизам, сакупља постере.

●

Магдалена Павловић, Медински крш бб, 85300 Петровац на Мору – 15 година, воли музику, спорт и дружење.

●

Александар Обрадовић, Топовски пут 33, 26300 Вршац – 18 година, воли музику и спорт.

Тијана Старчевић, Радничка 1, 11080 Земун – 13 година, воли музику, спорт и природу.

●

Јосипа Драгосавац, Здравка Челара 57, 23312 Банатско Ново Село – 10 година, воли дописивање и дружење.

●

Јелена Кошић, Јанка Чмелика 75, 21000 Нови Сад – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

●

Биљана Јовановић, Маршала Тита 44, 14253 Осечина – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

●

Маја Максимовић, Ослобођења 15а, 26000 Панчево – 12 година, сакупља салвете и украсна писма.

●

Снежана Цвијовић, В. Влаховића 2, 31330 Прибој – жели да се дописује са младима.

●

Марија Пејовић, Р. Вујовића Чоче 24а/45, 11090 Београд – 14 година, воли манекенство и музику, сакупља украсна писма и фотографије.

Добитници награда „Забавникове" спортске прогнозе

ПОБЕДНИЧКА ТРОЈКА

Нерешен резултат без голова у мечу Еглеска – Француска као да је био велико изненађење за „Забавникове" прогнозере... Тако је комисија од свих приспелих купона пронашла само три са тачно погођеним резултатом.

Да ли је резултат 0:0 у утакмици Енглеска – Француска био изненађење за већину љубитеља „најлепше споредне ствари на свету" или је у питању „лош дан", тек од свих приспелих купона број 1. на нашу адресу у предвиђеном року, комисија „Политикиног Забавника" пронашла је само три купона са тачно погођеним резултатом тражене утакмице.

Добитницима припада по један спортски дрес, а школама сваког од добитника по десет дресова и гаћица.

Добитници награда су:

1. ДУШАНКА ПАВКОВИЋ, ученица школе „Милош Митровић", 11323 Велико Орашје, Шумадинска 71;

2. БОЖИДАР ЂУКИЋ, ученик школе „29. новембар", 11234 Рипањ, Пут за колонију 96;

3. ДРАГАН ЈАНКОВИЋ, ученик школе „Браћа Недић", 14254 Комирић.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ:

ВОДОРАВНО: магазин, кувар, ало, убацивање, рени бунари, ам, ткива, Унита, е, Исо, релеји, зњ, Нимеири, а сна, ајер, оцењивач, нетик, Америка, амаро, вар, р, рр, ии, „Ајакс", таман, ино, и, лонац, овити, Вито, Аћима.

МАЧКЕ: А–Е; Б–Ц; Д–Ф

Наука о грбовима

Каква је то наука хералдика и од какве је она важности за историју, првенствено нашу?

МИЛИЦА ЦЕНИЋ
Врање

Хералдика спада у помоћне историјске науке и поред проучавања постанка и развоја грбова објашњава и начин ликовног приказивања једног грба. Хералдички извори су ликовни прикази грбова на печатима, споменицима, зградама и предметима од камена, метала, дрвета, коже и других материјала. Најстарији извори су грбови владара, великаша и племства западне и средње Европе из 13. века.

Код нас је хералдика почела да се развија тек крајем 18. века када су проучавани грбови пре доласка Турака на наше просторе и развој грбова у српским државама после ослобођења од Турака.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2114

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кецић

Уредник стрипа
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Месечна 1.474,00 динара, тромесечна 4.422,00 динара, полугодишња 8.844,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr– West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fah 41/64/310472, на КОНТО:
NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Baahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање ствар, штампање, по закону обавезно означавање издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

WALT DISNEY
МИКИ

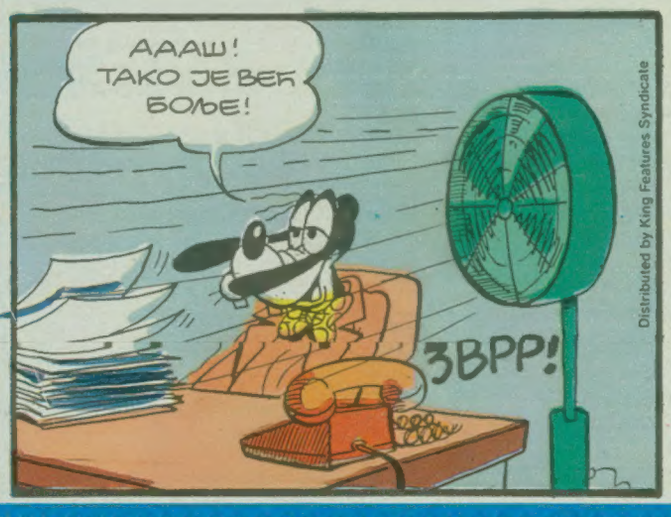

© 1989 The Walt Disney Company
All Rights Reserved